

KOMUNITNÝ PLÁN
SOCIÁLNYCH SLUŽIEB
2018 – 2024

Mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica

Záhorská Bystrica

Mestská časť hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy

Okres: Bratislava IV

Kraj: Bratislavský

Počet obyvateľov	celkom: 5 171
k 31.12.2017:	muži: 2 532
	ženy: 2 639

Výmera katastrálneho územia: 32,3 km²

Hustota zaľudnenia: 160,1 obyvateľov / km²

Podiel obyvateľov Záhorskej Bystrice na obyvateľoch Bratislavy: 1,20 %

Podiel územia Záhorskej Bystrice na území Bratislavy: 8,79 %

Web: www.zahorskabystrica.sk

Komunitný plán sociálnych služieb pre mestskú časť Bratislava – Záhorská Bystrica na roky 2018 – 2024

Spracoval: Ján Bartoš, Inštitút pre verejné otázky

Bratislava, máj 2018

Príhovor starostu

OBSAH

ÚVOD	6
1. KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE – TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ	7
1.1 Základné pojmy	7
1.2 Zákon o sociálnych službách	8
1.3 Nadradené a príbuzné dokumenty pre komunitné plánovanie sociálnych služieb	10
1.3.1 Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020	10
1.3.2 Konceptia rozvoja sociálnych služieb Bratislavského samosprávneho kraja a Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja	12
1.3.3 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy a Komunitný plán sociálnych služieb hlavného mesta SR Bratislavy	12
1.3.4 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica	13
2. ANALÝZA DEMOGRAFICKÝCH DÁT MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA – ZÁHORSKÁ BYSTRICA	14
2.1 Počet obyvateľov Záhorskej Bystrice	14
2.2 Veková štruktúra obyvateľov Záhorskej Bystrice	17
2.3 Prognóza a závery	21
3. ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A AKTIVÍT MESTSKEJ ČASTI A INÝCH ORGANIZÁCIÍ V SOCIÁLNEJ OBLASTI	22
3.1 Poskytovatelia sociálnych služieb v územnom obvode obce	22
3.2 Opatrovateľská služba	23
3.3 Zariadenie opatrovateľskej služby	24
3.4 Denný stacionár pre seniorov	25
3.5 Zariadenie pre seniorov	25
3.6 Odľahčovacia služba	26
3.7 Prepravná služba	26
3.8 Komisia sociálnych vecí a zdravotníctva a referát sociálnych vecí, zdravotníctva a školstva	27
3.9 Ďalšie činnosti samosprávy v oblasti sociálnej pomoci	27
3.10 Lokálne mimovládne organizácie, podporné aktivity pre ľudí v zrelom veku a seniorov a dotácie mestskej časti	28
3.11 Projekty v príprave, využitie bývalého učilišťa	29

4. POŽIADAVKY PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	30
4.1 Spokojnosť so sociálnymi službami a ich hodnotenie	31
4.2 Aké sociálne služby podľa respondentov chýbajú	33
4.3 Ďalšie hodnotenia respondentov a návrhy na zlepšenie	34
4.4 Zhodnotenie výsledkov prieskumu	34
5. KONCEPCIA ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V ZÁHORSKEJ BYSTRICI	35
5.1 SWOT analýza	35
5.2 Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb v Záhorskej Bystrici	37
5.3 Spôsob vyhodnocovania plnenia komunitného plánu sociálnych služieb	39
5.4 Podmienky a spôsob zmeny a aktualizácie komunitného plánu sociálnych služieb	39
ZÁVER	39

ÚVOD

Komunitný plán sociálnych služieb je dokument, ktorý je výsledkom komunitného plánovania s ohľadom na potreby a starostlivosť o sociálne odkázaných občanov. Úloha vypracovať a schváliť komunitný plán sociálnych služieb vyplýva pre samosprávy zo Zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. Zákon tiež určuje, akým procesom má plán vzniknúť a čo má obsahovať. Tento strategický dokument obsahuje najmä analýzu stavu poskytovaných sociálnych služieb, analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnej služby a ďalších obyvateľov na rozvoj sociálnych služieb, analýzu demografických údajov obce, určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb v územnom samosprávnom obvode – obci, meste či mestskej časti.

Základnou úlohou obce, mesta a mestskej časti je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby vlastných obyvateľov. Jednou z dôležitých oblastí pôsobenia samosprávy je sociálna oblasť. V širšom vymedzení znamená sociálna politika vykonávanie a podporovanie aktivít zameraných na zlepšenie sociálnych podmienok a zdravia obyvateľov. V užšom chápaní je to konkrétna pomoc pri riešení nepriaznivej a krízovej sociálnej situácie občanov, ktorí sa do takejto situácie dostali.

Primárnu pomoc pre človeka predstavujú predovšetkým neformálne aktivity rodinných príslušníkov, členov komunity, susedov, mimovládnych organizácií, dobrovoľníkov, cirkví. Druhým zdrojom pomoci sú formálne definované postupy prostredníctvom zdravotnej starostlivosti, sociálnych služieb a ďalších opatrení vymedzených v platnej legislatíve.

Mestská časť Bratislava – Záhorská Bystrica je územným samosprávnym a správnym celkom hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy. Vykonáva samosprávu Bratislavy a prenesenú pôsobnosť v rozsahu vymedzenom zákonom a štatútom hlavného mesta SR a v tomto rozsahu má postavenie obce. V oblasti sociálnych služieb Záhorská Bystrica naplňuje svoje zákonné povinnosti, má definované opatrenia sociálnej politiky, ktoré aj realizuje. Samospráva mestskej časti si je vedomá potreby citlivého a ústretového prístupu pri rozvoji sociálnej politiky pre celkový prospech obyvateľov. Účelom komunitného plánu sociálnych služieb Záhorskej Bystrice je spoznať potreby komunity a špecifikovať podmienky pre rozvoj sociálnych služieb.

Komunitný plán sociálnych služieb mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica na roky 2018 – 2024 je strategický dokument, ktorý nadväzuje na Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica na roky 2016 – 2022 a na prvý Komunitný plán sociálnych služieb mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica z roku 2013.

1. KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE – TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

1.1 Základné pojmy

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je otvorený proces, v ktorom sa zisťuje súčasný stav poskytovaných sociálnych služieb, potreby terajších a potenciálnych budúcich prijímateľov sociálnych služieb a ľudské, finančné, administratívne a iné zdroje pre rozvoj sociálnych služieb v danej komunite (obci, meste, mestskej časti, regióne). Pritom sa berie do úvahy širší rámec – demografia danej komunity a výhľady na zmeny v jej štruktúre, legislatívne a ideové trendy vývoja v oblasti sociálnych služieb, reálne praktické možnosti ich poskytovania v blízkej aj vzdialenejšej budúcnosti, s prihliadnutím na štátom definované národné priority rozvoja sociálnych služieb.

Komunitné plánovanie je teda hľadanie najlepších riešení v oblasti sociálnych služieb pre danú lokálnu samosprávu s cieľom plánovať rozvoj týchto služieb tak, aby zodpovedali potrebám jednotlivých skupín občanov a zároveň boli v súlade s miestnymi špecifikami a možnosťami samosprávy s prihliadnutím na efektívne využívanie ekonomických zdrojov. Z hľadiska komunity a priaznivej sociálnej klímy je cieľom plánovania posilňovať sociálnu súdržnosť všetkých obyvateľov mestskej časti, predísť sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín a naplniť práva občanov odkázaných na sociálnu starostlivosť.

Aktéri komunitného plánovania. Pri komunitnom plánovaní je potrebné zvážiť súčasné a potenciálne budúce potreby občanov, možnosti poskytovateľov sociálnych služieb a možnosti tých, ktorí poskytujú zdroje na napĺňovanie potrieb a zákonných nárokov. Všetky strany majú v procese komunitného plánovania rovnaké postavenie a ani jednu stranu nemožno uprednostniť na úkor iných.

- Zadávatelia sociálnych služieb sú subjekty, ktorým zabezpečovanie sociálnych služieb na príslušnom území vyplýva zo zákona. Sociálne služby zriaďujú, prípadne zadávajú iným subjektom, financujú a organizujú. V systéme verejnej správy na Slovensku sú to obce, mestá, mestské časti Bratislavy a Košíc a vyššie územné celky.
- Poskytovatelia sociálnych služieb sú subjekty, ktoré služby poskytujú a ponúkajú, bez ohľadu na ich právnu subjektivitu. Poskytovateľ sociálnej služby je za podmienok ustanovených zákonom obec, právnická osoba zriadená alebo založená obcou alebo samosprávnym krajom – *verejný poskytovateľ sociálnej služby*; a ďalšia právnická osoba alebo fyzická osoba – *neverejný poskytovateľ sociálnej služby*¹.
- Prijímatelia sociálnych služieb sú osoby, ktorým sú poskytované sociálne služby z dôvodu ich nepriaznivej sociálnej situácie. Do nepriaznivej sociálnej situácie sa jednotlivec môže

---

¹ Verejní aj neverejní poskytovatelia môžu poskytovať sociálne služby po zápise do Registra poskytovateľov sociálnych služieb, ktorý vedie vyšší územný celok. Centrálny register všetkých poskytovateľov na území SR vedie a zverejňuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

dostať z rôznych príčin, v dôsledku vysokého veku, nepriaznivého zdravotného stavu, krízových životných situácií, životných návykov, spôsobu života, trestno-právnej činnosti a z iných dôvodov. Osoba môže byť prijímateľom sociálnej služby na kratší čas, kým nepriaznivá situácia pominie, alebo dlhodobo, prípadne trvalo.

- **Verejnosť** tvoria rodinní príslušníci užívateľov sociálnych služieb, občania žijúci na príslušnom území, ktorých sa poskytovanie sociálnych služieb priamo nedotýka, ale v blízkej budúcnosti môžu patriť k potenciálnym užívateľom sociálnych služieb, prípadne poskytovanie sociálnych služieb môže ovplyvniť kvalitu ich života.

Komunitný plán sociálnych služieb je dokument, ktorý je výsledkom komunitného plánovania. Úloha vypracovať a schváliť komunitný plán sociálnych služieb vyplýva každej obci zo Zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách². Zákon tiež určuje, akým procesom má plán vzniknúť a čo má obsahovať³. Tento strategický dokument obsahuje najmä analýzu stavu poskytovaných sociálnych služieb v územnom obvode obce, analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnej služby a ďalších obyvateľov v územnom obvode obce na rozvoj sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb a cieľových skupín, analýzu demografických údajov v územnom obvode obce, určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb v územnom obvode obce.

Podľa *Štatútu hlavného mesta SR Bratislavy*⁴ zároveň jednotlivé mestské časti (miestne úrady) aj Bratislava (magistrát) vypracúvajú a schvaľujú komunitné plány sociálnych služieb vo svojom územnom obvode.

Komunita je definovaná zákonom ako skupina osôb, ktorá žije v určitom zoskupení určenom najmä ulicou, mestskou časťou, obcou, mestom a ktorú spájajú spoločné záujmy, hodnoty a ciele⁵. Zákonom daná povinnosť komunitného plánovania pre obce, mestá, mestské časti vyplýva zo všeobecného trendu decentralizácie služieb – lokálna úroveň má povinnosť zabezpečiť služby a sčasti ich financovať, s čím súvisí plánovanie rozvoja sociálnych služieb s cieľom ich dostupnosti pre obyvateľov a ekonomickej optimalizácie.

1.2 Zákon o sociálnych službách

Od začiatku nového milénia prebiehala v Slovenskej republike reforma verejnej správy, ktorá priniesla decentralizáciu zo štátnej úrovne na lokálnu úroveň. Zodpovednosť za služby vo verejnom záujme, vrátane sociálnych služieb, sa postupne prenášala na úroveň miest a obcí a na úroveň samosprávnych krajov. V prvých siedmich rokoch reforiem platil pre sociálnu oblasť Zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci. Po dlhšom období príprav bol s účinnosťou od 1. 1. 2009 prijatý nový Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona

² Vyššie územné celky vypracúvajú obdobný dokument s názvom Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v územnom obvode samosprávneho kraja. Zákon o sociálnych službách, § 83, ods. 1.

³ Zákon o sociálnych službách, § 83.

⁴ Štatút hlavného mesta SR Bratislavy v znení dodatkov č. 1 až 15, Čl. 31 ods. 6, písm. a); Čl. 32 ods. 10, písm. a).

⁵ Zákon o sociálnych službách, § 4.

č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len: „zákon“ alebo „zákon o sociálnych službách“). Zákon priniesol väčšiu variabilitu sociálnych služieb, nové kompetencie obcí a vyšších územných celkov, nové druhy sociálnych služieb a odborných činností, komunitné plánovanie, zvyšovanie kvality a odbornosti pri poskytovaní sociálnych služieb, právo poberateľa na výber sociálnej služby, na výber jej formy a na výber poskytovateľa sociálnej služby. Tento zákon, v súčasnosti po 16 novelizáciách, je základným právnym rámcom poskytovania sociálnych služieb a komunitného plánovania.

Na sklonku roka 2017 bola schválená tzv. veľká novela zákona o sociálnych službách, ktorá priniesla viacero zmien, okrem iného úpravy s cieľom zefektívniť systém viacdrojového financovania vďaka zavedeniu štátneho príspevku podľa stupňa odkázanosti pre všetkých zriaďovateľov – neverejných aj verejných, a to v rovnakej výške. Z prostriedkov štátneho rozpočtu bude zabezpečené spolufinancovanie neverejných poskytovateľov sociálnych služieb na lokálnej i regionálnej úrovni a verejných poskytovateľov týchto sociálnych služieb na lokálnej úrovni⁶. Poskytnutý finančný príspevok zo štátneho rozpočtu SR⁷ je účelovo viazaný na spolufinancovanie časti ekonomicky oprávnených nákladov – len na mzdy a odvody zamestnancov poskytovateľa sociálnej služby. Zvyšné náklady poskytovateľa vrátane prevádzkových nákladov budú financované zo zdrojov obecnej a regionálnej samosprávy, z úhrad od klientov a z iných zdrojov⁸.

Medzi ďalšie zmeny, účinné od 1.1.2018, týkajúce sa priamo pôsobnosti a povinnosti obcí a komunitného plánovania, patria najmä:

- definuje sa povinnosť obce poskytovať neverejným poskytovateľom sociálnej služby za ustanovených podmienok finančný príspevok na prevádzku sociálnej služby v zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a dennom stacionári⁹.
- obec predkladá schválený komunitný plán do 15 dní vyššiemu územnému celku, vyšší územný celok vypracúva a schvaľuje *Koncepciu rozvoja sociálnych služieb* na základe komunitných plánov obcí vo svojom územnom obvode. Jedným z východiskových podkladov na tvorbu koncepcie rozvoja sociálnych služieb na úrovni VÚC sú komunitné plány obcí tak, aby koncepcia rozvoja sociálnych služieb mohla reagovať na obcami nepokrytú potrebu rozvoja a udržateľnosti poskytovania sociálnych služieb obyvateľom v danom územnom obvode¹⁰.
- obec je povinná predložiť návrh komunitného plánu sociálnych služieb na schválenie obecnému zastupiteľstvu do šiestich mesiacov od zverejnenia národných priorít rozvoja sociálnych služieb. Národné priority sú dimenzované na 5-ročné obdobie. Časové rozpätia komunitných plánov obcí budú v praxi kopírovať časové rozpätia národných priorít.

⁶ Dôvodová správa k novele zákona o sociálnych službách, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 18. 8. 2017, dostupné na <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=6486>

⁷ Príspevok vypláca Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

⁸ Zákon o sociálnych službách, § 71.

⁹ Okrem týmto trom poskytovateľom majú obce povinnosť prispievať za stanovených podmienok na prevádzku neverejným poskytovateľom, ktorí poskytujú tieto služby: nízkoprahové denné centrum, terénnu sociálnu službu krízovej intervencie, nízkoprahovú sociálnu službu pre deti a rodinu, pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa, opatrovateľskú službu, prepravnú službu. Zákon o sociálnych službách, § 75.

¹⁰ Dôvodová správa k novele zákona o sociálnych službách, op. cit.

- obec bezplatne vydáva poskytovateľovi sociálnej služby uvedenej v §25, § 35, § 36, § 40 na jeho žiadosť písomné vyjadrenie o súlade predloženej žiadosti o poskytnutie finančného príspevku podľa §78b (dotácia zo štátneho rozpočtu SR) s komunitným plánom sociálnych služieb danej obce.
- precizuje sa vymedzenie verejného záujmu¹¹ na poskytovaní sociálnej služby, a to pri rešpektovaní výkonu samosprávnej pôsobnosti obcí a zabezpečovaní sociálnych služieb a súladu výkonu tejto samosprávnej pôsobnosti s vecným obsahom komunitného plánu sociálnych služieb obce¹².
- bližšie sa špecifikuje obsahová úprava komunitných plánov sociálnych služieb obcí¹³. Komunitný plán sociálnych služieb mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica 2018 – 2024 obsahuje náležitosti vyžadované novelizovaným zákonom.

1.3 Nadradené a príbuzné dokumenty pre komunitné plánovanie sociálnych služieb

Komunitné plánovanie sa uskutočňuje v legislatívnom rámci zákona o sociálnych službách a zároveň prihliada na už existujúce plány zabezpečenia a rozvoja sociálnych služieb na iných úrovniach a ďalšie programové dokumenty a stratégie.

1.3.1 Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020

Cieľom dokumentu *Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020*¹⁴ z dielne Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky je pozitívne ovplyvniť rozvoj sociálnych služieb v Slovenskej republike cestou formulovania základných priorít tohto rozvoja, predpokladov na dosiahnutie týchto priorít a merateľných ukazovateľov na posudzovanie ich splnenia.

Špecifickými cieľmi Národných priorít je:

- zabezpečiť realizáciu práva občana na poskytovanie sociálnej služby so zohľadnením ľudsko-právneho a nediskriminačného prístupu a dôrazom na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti,
- zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami cieľových skupín a komunity,
- zabezpečiť rozvoj sociálnych služieb dostupných pre osoby v segregovaných lokalitách s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- zvýšiť dostupnosť komunitných sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj sociálnych služieb pre rodinu, ktorá sa stará o svojho člena, odkázaného na pomoc inej osoby pri sebaobslužbe,
- deinštitucionalizovať sociálne služby,
- presadiť princíp integrovanej dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti,
- zaviesť systém zabezpečenia a hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb.

¹¹ Zákon o sociálnych službách, § 75 ods. 9 a 10.

¹² Dôvodová správa k novele zákona o sociálnych službách, op. cit.

¹³ Zákon o sociálnych službách § 83.

¹⁴ <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/nprss-2015-2020.pdf>

Predpokladá sa, že národné priority si následne obce, mestá a samosprávne kraje rozpracujú vo svojich koncepčných a plánovacích dokumentoch. Na základe dôslednej analýzy stavu poskytovaných sociálnych služieb, rovnako požiadaviek a potrieb ich prijímateľov a prijímateľiek, si stanovia ciele a priority, následne úlohy a opatrenia rozvoja sociálnych služieb vo svojom územnom obvode na najbližšie obdobie.

Národnými prioritami rozvoja na roky 2015 – 2020 sú:

1. ZABEZPEČIŤ DOSTUPNOSŤ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V SÚLADE S POTREBAMI KOMUNITY

Predpoklady na dosiahnutie priority

- Podporiť rozvoj existujúcich a nových sociálnych služieb a odborných činností komunitného charakteru (sociálne poradenstvo a sociálna rehabilitácia, preventívna aktivita, terénna sociálna služba krízovej intervencie, domáca opatrovateľská služba, monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, denné centrá, komunitné centrá, služby včasnej intervencie, podporu samostatného bývania, podporované bývanie, služby starostlivosti o dieťa do troch rokov veku a pod.) s dôrazom na služby pre rodiny, ktoré sa starajú o člena odkázaného na pomoc inej osoby pri sebaobsluhe.
- Prepojiť systém sociálnych služieb a zdravotnú starostlivosť do systému dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti, tak na úrovni komunitných, ako aj na úrovni pobytových služieb regionálneho charakteru v súlade s vládnymi dokumentmi a inými strategickými dokumentmi.

Merateľné ukazovatele dosiahnutia priority do roku 2020

- Zvýšiť percento počtu druhov sociálnych služieb a ich kapacity na komunitnej úrovni.
- Zvýšiť percento počtu zariadení sociálnych služieb, ktoré poskytujú sociálno-zdravotnú starostlivosť.

2. PODPORIŤ PRECHOD PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNYCH SLUŽIEB Z INŠTITUCIONÁLNEJ STAROSTLIVOSTI NA KOMUNITNÚ STAROSTLIVOSŤ

Predpoklady na dosiahnutie priority

- Podporovať a budovať vybrané druhy terénnych, ambulantných a pobytových služieb na komunitnej úrovni posilňujúcich nezávislý život (napr. zariadenie podporovaného bývania, podpora samostatného bývania), čo predpokladá ukončenie poskytovania pôvodných pobytových sociálnych služieb inštitucionálneho charakteru, tak aby prijímatelia/lky celoročných pobytových služieb mohli opustiť pôvodné pobytové zariadenia.
- Zvýšiť informovanosť odborníkov/čok a verejnosti prostredníctvom cielených kampaní o zámeroch a procese prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť.

Merateľné ukazovatele dosiahnutia priority do roku 2020

- Zvýšiť percentuálny podiel vybraných druhov pobytových služieb na komunitnej úrovni, ako modernej alternatívy za doposiaľ poskytované pobytové sociálne služby inštitucionálneho charakteru.
- Realizovať viacročnú národnú kampaň zameranú na zvyšovanie povedomia verejnosti o deinštitucionalizácii a o rozvoji komunitne organizovaných sociálnych služieb ako verejnej priority.

3. PODPORIŤ ROZVOJ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB DOSTUPNÝCH PRE OSOBY ZOTRVAJÚCE V PRIESTOROVO SEGREGOVANEJ LOKALITE S PRÍTOMNOSŤOU KONCENTROVANEJ A GENERAČNE REPRODUKOVANEJ CHUDOBY¹⁵.

4. ZVYŠOVAŤ KVALITU POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Predpoklady na dosiahnutie priority

---

¹⁵ V mestskej časti Záhorská Bystrica sa nevyskytuje segregovaná komunita. Priorita 3 sa mestskej časti netýka.

- Podporovať poskytovateľov sociálnych služieb pri vytváraní podmienok pre napĺňanie ľudsko-právnych, procedurálnych, personálnych a prevádzkových aspektov kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Merateľné ukazovatele dosiahnutia priority do roku 2020

- 60 percent hodnotených poskytovateľov sociálnych služieb spĺňa podmienky kvality výborne alebo spĺňa veľmi dobre.

1.3.2 Konceptia rozvoja sociálnych služieb Bratislavského samosprávneho kraja a Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja

Bratislavský samosprávny kraj (BSK) zverejnil *Koncepciu rozvoja sociálnych služieb*¹⁶ v roku 2010. Plán bol dimenzovaný do roku 2014. V súčasnosti neexistuje aktualizovaná koncepcia rozvoja sociálnych služieb pre BSK. Kraj má podľa novelizovaného zákona povinnosť schváliť novú koncepciu do 31.12.2018, aj s prihliadnutím na komunitné plány obcí v regióne BSK.

V poslednej dostupnej koncepcii, v časti „Priority a návrhy odporúčaní z pozície BSK pre samosprávy“, sa uvádza deväť priorít vo vzťahu k obciam bratislavského kraja: (1) vypracovanie Komunitných plánov v každej obci na území regiónu BSK, (2) vytvoriť poradenské pracoviská pre občanov, (3) zabezpečiť informovanosť verejnosti, (4) zabezpečiť pomoc starším ľuďom a ich opatrovateľom, (5) zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb, (6) zabezpečiť sieťovanie sociálnych služieb aj v segregovaných osadách, (7) zabezpečiť službu požičiavanie pomôcok pre občanov s ŤZP alebo s nepriaznivým zdravotným stavom, (8) účasť neverejných poskytovateľov na rozvoji sociálnych služieb v BSK, (9) partnerstvá a vzájomná spolupráca samospráv.

Bratislavský kraj je poskytovateľom niektorých druhov sociálnych služieb prostredníctvom právnických osôb zriadených alebo založených samosprávnym krajom (domovy sociálnych služieb, rehabilitačné strediská, zariadenia pre seniorov a ďalšie).

V *Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020*¹⁷ sa pri strategickom ciele „Rozvoj služieb a miestnych komunit“ uvádza opatrenie „Podpora sociálneho začleňovania a boj proti chudobe“, naplnenie ktorého je definované v sociálnej oblasti aktivitou „Cielené investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry“. Aktivity by mali zahŕňať cielené investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry s cieľom podporovať prechod z inštitucionálnej starostlivosti ku starostlivosti na komunitnej báze, ktoré rozširujú prístup k nezávislému životu v rámci komunity s kvalitnými službami. Taktiež zlepšenie prístupu k špecializovaným, vysokokvalitným službám, vrátane zdravotníctva a sociálnych služieb všeobecného záujmu a posilnenie sociálnych služieb terénneho a ambulantného charakteru.

1.3.3 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy a Komunitný plán sociálnych služieb hlavného mesta SR Bratislavy

¹⁶ www.region-bsk.sk/SCRIPT/ViewFile.aspx?docid=84

¹⁷ www.region-bsk.sk/clanok/program-hospodarskeho-a-socialneho-rozvoja-na-roky-2014-2020-352939.aspx

Strategický dokument *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavy* na roky 2010 – 2020¹⁸ obsahuje popri demografickom rozbere aj podrobné analýzy súčasného stavu a trendov vývoja v poskytovaní sociálnych služieb v hlavnom meste. V programe sa uvádza: „Oblasť sociálnej a dôchodkovej starostlivosti bude podľa všetkého generovať najzávažnejšie problémy súvisiace predovšetkým s demografickým starnutím populácie mesta. [...] Ak sa berie do úvahy zariadenia sociálnej starostlivosti rozdelené podľa typu, v štruktúre podľa početnosti i kapacity jednoznačne a celkom logicky dominujú zariadenia pre dôchodcov, na ktorých zvýšenie počtu bude v budúcnosti najvyšší tlak, keďže ich počet do roku 2025 sa bude musieť minimálne zdvojnásobiť vychádzajúc z budúceho počtu seniorov (pri stabilnej miere záujmu v danej generácii dôchodcov). Bratislava disponuje pomerne pestrú škálou zariadení, ich obsadenosť sa však blíži k limitom daných zariadení, príp. ju aj prekračuje. [...] Prenos kompetencií spojený s reformou verejnej správy znamená pre mesto viacero výziev, príležitostí ale i problémov finančného a organizačného charakteru. Diverzifikovaná štruktúra podľa zriaďovateľa je každopádne pre mesto ako celok prínosom. [...] Do budúcnosti je vhodné zachovať takúto pestrú štruktúru, a poskytnúť priestor aj ďalším neverejným poskytovateľom. Najväčšiu kapacitu v súčasnosti majú Dúbravka, Ružinov, Staré mesto a Petržalka, pričom dominantná koncentrácia zariadení spadajúcich pod magistrát je v mestskej časti Dúbravka. Kapacity bude treba v priebehu 15–20 rokov minimálne zdvojnásobiť a priestorovo ďalej diverzifikovať vzhľadom na rýchly rast počtu obyvateľov v dôchodkovom veku“¹⁹.

Komunitný plán sociálnych služieb hlavného mesta SR Bratislavy 2012 obsahuje analýzu stavu poskytovateľov sociálnych služieb na území hlavného mesta SR Bratislavy, analýzu demografických trendov, analýzu požiadaviek prijímateľov, určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb v Bratislave a plán realizácie. Z relevantných zistení z komunitného plánu vyberáme:

- autori poukazujú na to, že zánik mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich sociálne služby je niekoľkonásobne častejší v porovnaní s verejným sektorom. Najčastejšími príčinami, okrem zákonných, sú ukončenie zmluvy o prenájme, ukončenie aktivity, ukončenie grantu, ukončenie akreditácie²⁰,
- na základe analýz autori odhadujú, že 5% z obyvateľstva Bratislavy nad 65 rokov bude potrebovať služby v zariadeniach sociálnych služieb. Z nich 70% tvorí odhadovanú potrebu kapacít miest pre zariadenia pre seniorov a 30% z nich predstavuje odhadovanú potrebu kapacít miest pre zariadenia opatrovateľskej služby a denný stacionár. Odhad potrebnej kapacity opatrovateľskej služby poskytovanej v domácnosti občana autori stanovili na 6 až 7% z populácie v poproduktívnom veku²¹,
- komunitný plán Bratislavy obsahuje navrhované smerovanie a rozvoj sociálnych služieb, sformulované do 7 cieľov predovšetkým podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb. Rozpracované sú sociálne služby v kompetencii Bratislavy, niektoré opatrenia sa navrhujú vykonať v spolupráci s mestskými časťami²².

1.3.4 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica

¹⁸ <http://old.bratislava.sk/program-hospodarskeho-a-socialneho-rozvoja/ds-11006261/archiv=0&p1=11051015>

¹⁹ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy 2010, s. 294-295.

²⁰ Komunitný plán sociálnych služieb hlavného mesta SR Bratislavy, s. 75.

²¹ Tamže, s. 21-22.

²² Tamže, s. 124-134.

V Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Záhorskej Bystrice na roky 2016 – 2020²³ sa v prioritě *Sociálna infraštruktúra* navrhuje opatrenie v oblasti poskytovania sociálnych služieb – vybudovanie zariadenia pre seniorov (zariadenia opatrovateľskej služby, prípadne stacionára), a to súkromným investorom. V súčasnosti (máj 2018) sú na území mestskej časti dvaja neverejní poskytovatelia sociálnej služby v zariadení opatrovateľskej služby²⁴.

2. ANALÝZA DEMOGRAFICKÝCH DÁT MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA – ZÁHORSKÁ BYSTRICA

Súčasťou komunitného plánu sociálnych služieb je analýza demografických dát v územnom obvode danej samosprávnej jednotky, s cieľom definovať zloženie obyvateľstva podľa určitých charakteristík, ktoré sú dôležité pre komunitné plánovanie sociálnych služieb a zistiť prognózu demografického vývoja populácie, najmä s ohľadom na vybrané cieľové skupiny, možných budúcich prijímateľov sociálnych služieb.

Demografický vývoj v Záhorskej Bystrici je vo veľkej miere ovplyvnený pohybom obyvateľstva v rámci Bratislavy a bratislavských mestských častí, najmä migráciou ľudí z veľkých centrálnych častí do menších častí na územnom okraji Bratislavy. Pre Záhorskú Bystricu priniesol tento trend značné zvýšenie počtu obyvateľov, najmä osôb v mladšom a strednom produktívnom veku a mladých rodín s deťmi, alebo len zakladajúcich si rodiny. Túto skutočnosť je treba, minimálne z demografického hľadiska, hodnotiť pozitívne. Záhorská Bystrica patrí medzi najmenšie mestské časti, preto tieto migračné faktory výrazne vplývajú a budú vplývať na celkovú populačnú štruktúru.

V tejto časti komunitného plánu je pozornosť venovaná doterajšiemu populačnému vývoju Záhorskej Bystrice a prognóze tých demografických ukazovateľov, ktoré ovplyvňujú a ovplyvnia vývoj v sociálnej sfére. Ide o populačnú dynamiku, zmeny vo vekovej štruktúre obyvateľstva, množstvo prisťahovaných občanov, starnutie populácie a ďalšie demografické trendy.

Zdrojom dát pre nasledujúcu analýzu sú aktuálne údaje Štatistického úradu SR zo zverejnených dát v databáze DATAcube²⁵. Sčítanie obyvateľov, bytov a domov z roku 2011 poskytuje údaje spred 7-ich rokov, v súčasnosti menej použiteľné. Mestská časť Záhorská Bystrica mala podľa evidencie miestneho úradu k 31.12.2017 počet obyvateľov 5 260. Podľa zdrojov štatistického úradu bol počet obyvateľov k tomuto dátumu 5 171. Menšie rozdiely v číslach sú zapríčinené viacerými faktormi, ako je napríklad nepresná evidencia migrácie, či neprihlásenie na trvalý pobyt, iná metodika a pod.

2.1 Počet obyvateľov Záhorskej Bystrice

²³ www.zahorskabystrica.sk/wp-content/uploads/Plán-hospodárskeho-a-sociálneho-rozvoja-Záhorskej-Bystrice-2016-2022.pdf

²⁴ Viac informácií o poskytovateľoch sa uvádza v 3. kapitole tohto komunitného plánu.

²⁵ <http://datacube.statistics.sk/>

Záhorská Bystrica mala k 31.12.2017 podľa Štatistického úradu SR celkom 5 171 obyvateľov, z toho 2 532 mužov a 2 639 žien. Populácia Záhorskej Bystrice na začiatku roku 2018 tvorí 1,20 % populácie mesta Bratislavy. Za 5 rokov vzrástol počet obyvateľov o vyše 1 300 obyvateľov (tabuľka 1). Rast je dôsledkom najmä migračného, ale aj prirodzeného prírastku. Populácia Záhorskej Bystrice kontinuálne rastie od začiatku 90. rokov, rýchlejším tempom však za posledných desať rokov (2007–2017).

Tabuľka 1: Trvalo bývajúce obyvateľstvo v mestskej časti Záhorská Bystrica, vývoj za 5 rokov

	31.12.2012	31.12.2017	Absolútny prírastok	Prírastok v percentách
Muži	1 865	2 532	667	36%
Ženy	1 940	2 639	699	36%
Spolu	3 805	5 171	1 366	36%

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza DATAcube, máj 2018.

Rast obyvateľov sa zrýchľuje: za dekádu 2001–2011 (sčítanie obyvateľstva) pribudlo 1,3-tisíc obyvateľov, za kratšie 5-ročné obdobie (2007–2017) sa počet zvýšil tiež o 1,3-tisíc osôb. Rast obyvateľstva má najsilnejšiu príčinu v územnom rozvoji mestskej časti a súvisí s bytovou a domovou výstavbou. Príčinou príchodu obyvateľstva je fenomén suburbanizácie, čiže rast mesta rozpinaním do okolia s fenoménom sťahovania ekonomicky aktívnych ľudí zo strednej a vyššej vrstvy z centrálnych častí do menších okrajových mestských častí a obcí mimo Bratislavy. Z tabuľky 2 je evidentné, že v dekáde 2001–2011 a 2007–2017 narástol počet obyvateľov menších a okrajových mestských častí, na strane druhej počet obyvateľov veľkých mestských častí ubudol. Záhorskej Bystrici narástol počet obyvateľov v percentuálnom vyjadrení najviac zo všetkých bratislavských mestských častí.

Tabuľka 2: Prírastok a úbytok obyvateľstva v mestských časti Bratislavy – dve desaťročné obdobia

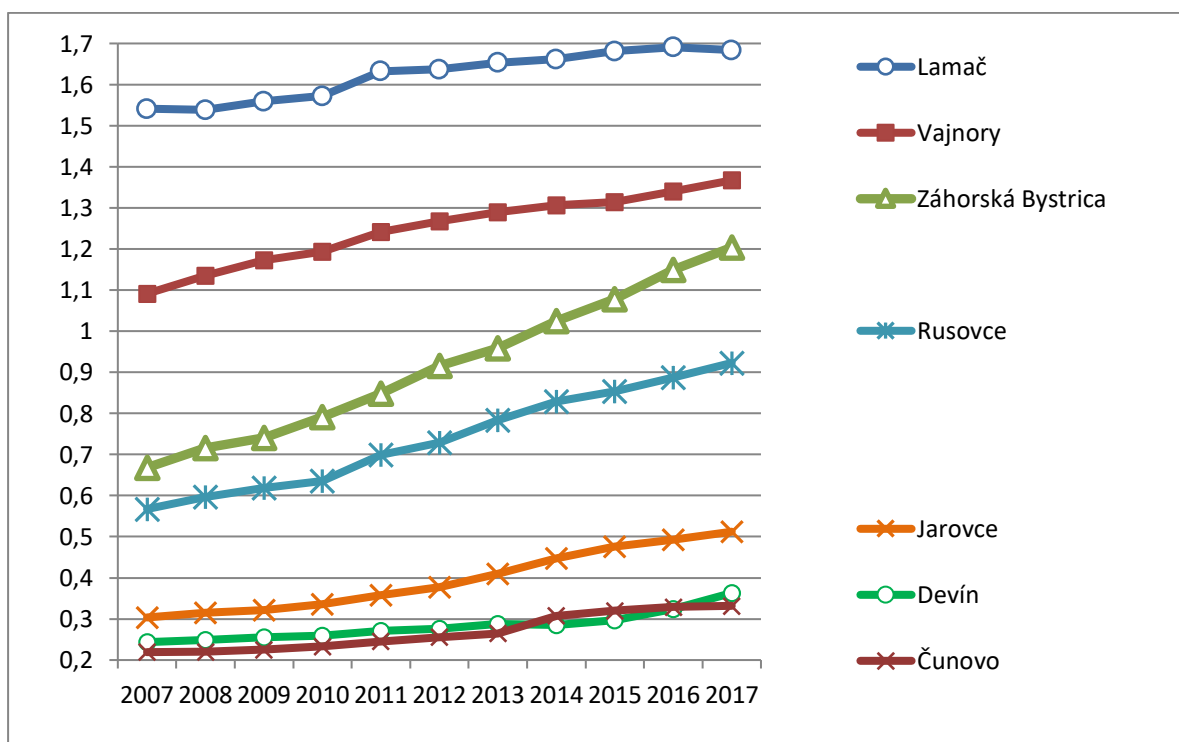
	Sčítania obyvateľov, domov a bytov			Údaje Štatistického úradu SR		
	2001	2011	+ Prírastok - Úbytok (v %)	stav k 31.12.2007	stav k 31.12.2017	+ Prírastok - Úbytok (v %)
Záhorská Bystrica	2 086	3 395	+ 62,8%	2 852	5 171	+ 81,3%
Rusovce	1 922	2 845	+ 48,0%	2 422	3 964	+ 63,7%
Vajnory	3 828	5 053	+ 32,0%	4 659	5 872	+ 26,0%
Devín	884	1 096	+ 24,0%	1 040	1 538	+ 47,9%
Jarovce	1 199	1 438	+ 19,9%	1 296	2 200	+ 69,7%
Čunovo	911	1 010	+ 10,9%	936	1 447	+ 54,6%
Podunajské Biskupice	19 749	20 611	+ 4,4%	20 717	22 029	+ 6,3%
Vrakuňa	18 386	19 177	+ 4,3%	19 320	20 173	+ 4,4%
Lamač	6 544	6 670	+ 1,9%	6 580	7 232	+ 9,9%
Devínska Nová Ves	15 502	15 612	+ 0,7%	15 948	15 940	0,0%
Karlova Ves	32 843	32 650	- 0,6%	33 876	33 586	- 0,9%

Ružinov	70 004	68 574	- 2,0%	70 692	72 718	+ 2,9%
Rača	20 172	19 679	- 2,4%	20 438	22 088	+ 8,1%
Nové Mesto	37 418	36 314	- 3,0%	37 048	38 482	+ 3,9%
Dúbravka	35 199	32 607	- 7,4%	34 405	33 324	- 3,1%
Petržalka	117 227	105 842	- 9,7%	113 443	103 190	- 9,0%
Staré Mesto	44 798	38 655	- 13,7%	41 255	40 610	- 1,6%
Bratislava	428 672	411 228	- 4,1%	426 927	429 564	+ 0,6%

Zdroj: Štatistický úrad SR, Sčítanie obyvateľstva 2001, 2011; Databáza DATAcube, máj 2018.

V dôsledku zvyšovania počtu obyvateľov menších mestských častí a poklesu alebo stagnácii obyvateľstva väčších mestských častí prirodzene rastie percentuálny podiel menších častí na populácii Bratislavy. V grafe 1 je znázornený vývoj podielu siedmich najmenších častí na populácii hlavného mesta SR. Všetky malé mestské časti zvyšujú svoj podiel (až na krátkodobé výnimky). V roku 2015 sa Záhorská Bystrica podielom obyvateľstva dostala na pozíciu, v ktorej boli Vajnory v roku 2007. Zároveň platí, že Záhorská Bystrica rastie najvyšším tempom. Jej krivka v grafe sa vizuálne odkláňa od krivky Rusoviec a konverguje ku krivke Vajnôr.

Graf 1: Percentuálny podiel obyvateľstva siedmich najmenších mestských častí na populácii Bratislavy za posledných 10 rokov (v %)

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza DATAcube, máj 2018.

Celkovo sa počet obyvateľov týchto siedmich častí zvýšil za desať rokov z takmer 20-tisíc na 27 a pol tisíc; ich podiel na populácii Bratislavy vzrástol zo 4,6 na 6,4 percenta. Najväčší absolútny prírastok zaznamenala za desaťročné obdobie Záhorská Bystrica – počet obyvateľov vzrástol o 2 319.

Pre účely komunitného plánu sociálnych služieb je nevyhnutné presnejšie opísať prírastok obyvateľstva. Záhorská Bystrica patrí medzi mestské časti, ktoré vykazujú v posledných desiatich rokoch zároveň prirodzený prírastok aj migračný zisk²⁶. Migračný zisk však jednoznačne prevláda nad prirodzeným prírastkom (tabuľka 3) a v priemere na jednu osobu „získanú“ prirodzeným prírastkom pripadá deväť osôb „získaných“ migračným saldóm. V období 2007–2017 mestská časť nadobudla takmer 240 občanov v priemere za jeden kalendárny rok.

Tabuľka 3: Prirodzený prírastok a migračný zisk Záhorskej Bystrice 2007–2017

	Celkový prírastok	Prirodzený prírastok		Migračný zisk	
		Počet osôb	% podiel na celkovom prírastku	Počet osôb	% podiel na celkovom prírastku
2007	189	12	6,3 %	177	93,7 %
2008	219	23	10,5 %	196	89,5 %
2009	123	21	17,1 %	102	82,9 %
2010	228	17	7,5 %	211	92,5 %
2011	206	20	9,7 %	186	90,3 %
2012	302	31	10,3 %	271	89,7 %
2013	194	19	9,8 %	175	90,2 %
2014	303	23	7,6 %	280	92,4 %
2015	257	10	3,9 %	247	96,1 %
2016	339	35	10,3 %	304	89,7 %
2017	273	34	12,5 %	239	87,5 %
priemer 2007–2017	239	22	9,2 %	217	90,8 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza DATAcube, máj 2018.

Z tabuľky 3 je viditeľný trend dynamického rozvoja: v prvých rokoch sledovaného desaťročného obdobia bol prírastok v priemere dvesto obyvateľov ročne, ku koncu obdobia už neraz tristo. Zvyšovanie počtu obyvateľov sa mierne zrýchlilo.

2.2 Veková štruktúra obyvateľov Záhorskej Bystrice

Pri plánovaní sociálnych služieb je treba prihliadať nielen na vývoj počtu obyvateľov, ale aj na vekovú štruktúru obyvateľstva. V tabuľke 4 je uvedená veková štruktúra obyvateľstva k 31. 12. 2017

²⁶ Prirodzený prírastok je nezáporný rozdiel medzi narodenými a zomretými, migračný zisk je nezáporný rozdiel medzi prisťahovanými a odsťahovanými.

z údajov Štatistického úradu SR²⁷. Z údajov vyplýva, že ekonomicky aktívne obyvateľstvo, teda ľudia v produktívnom veku, predstavuje dve tretiny populácie, zvyšná tretina predstavuje ekonomicky neaktívne obyvateľstvo, rozdelené zhruba v pomere 7:4 medzi deti a seniorov. Index starnutia, ako vzájomný pomer medzi poproduktívnou a predproduktívnou časťou populácie, dosiahol pre Záhorskú Bystricu v roku 2017 veľmi nízku a priaznivú hodnotu 58.

Tabuľka 4: Veková štruktúra obyvateľstva Záhorskej Bystrice 2017

	Muži		Ženy		Spolu	
	Osoby	Perc.	Osoby	Perc.	Osoby	Perc.
Predproduktívny vek 0-14	557	22,0 %	539	20,4 %	1 096	21,2 %
Produktívny vek 15-64	1 700	67,1 %	1 735	65,8 %	3 435	66,4 %
Poproduktívny vek 65+	275	10,9 %	365	13,8 %	640	12,4 %
Spolu	2 532	100 %	2 639	100 %	5 171	100 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza DATAcube, máj 2018.

V tabuľke 5 je naznačený vývoj vekovej štruktúry v dekáde 2007–2017. Pomerne priaznivá veková štruktúra je dôsledkom faktu, že najviac rástla predproduktívna zložka populácie. V súvislosti s veľkým migračným ziskom mestskej časti je zrejmé, že mladšie zložky obyvateľstva sa zvýšili najmä vďaka migrácii, a ľudí v poproduktívnom veku pribudlo skôr prirodzeným trendom starnutia zhora (predlžovanie veku) a nie prisťahovaním starších občanov.

Tabuľka 5: Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva 2007 – 2017

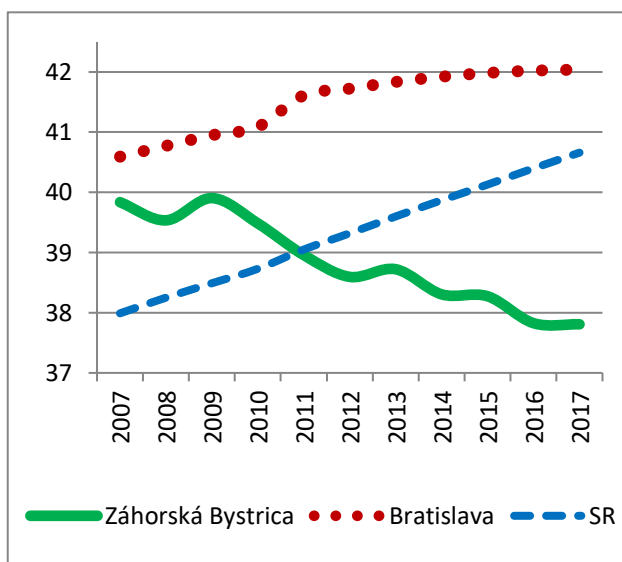
	2007 spolu	2017 spolu	Absolútny prírastok	Prírastok v percentách
Predproduktívny vek 0–14	411	1 096	685	167,0 %
Produktívny vek 15–64	2 085	3 435	1 377	67,0 %
Poproduktívny vek 65+	383	640	257	67,0 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza DATAcube, máj 2018.

²⁷ Existuje viacero metódik rozdelenia populácie podľa veku na tri skupiny. V tejto kapitole pracujeme s rozdelením 0-14, 15-64 a 65+, rovnakým pre mužov a ženy.

S týmto vývojom v posledných rokoch súvisia aj zmeny v priemernom veku obyvateľstva Záhorskej Bystrice. Priemerný vek všetkých obyvateľov Záhorskej Bystrice je 37,8 roka. Za posledných desať rokov priemerný vek klesol, čo je v súčasných demografických trendoch ojedinelá skutočnosť. V grafe 2 je priemerný vek obyvateľstva Záhorskej Bystrice porovnaný s vývojom Bratislavy a celého Slovenska.

Graf 2: Priemerný vek populácie za posledných 10 rokov

Toto nezvyčajné omladnutie populácie je spôsobené tromi faktormi. Prvý faktor je ten, okolo roku 2000 a v prvých rokoch nového milénia kulminovala nízka pôrodnosť, priemerný vek sa vtedy zvyšoval. Druhý faktor je migrácia, lebo do Záhorskej Bystrice prichádzali osoby v mladšom a strednom veku, ktorých celkový vekový priemer bol nižší ako vekový priemer mestskej časti. Tretím faktorom je zvýšenie počtu narodených detí, jednak detí pôvodných obyvateľov mestskej časti, a tiež detí prisťahovaných rodín. Proti týmto trendom silne pôsobí a bude pôsobiť starnutie populácie zhora, zvyšovanie veku dožitia, prejavujúce sa v stále zvyšujúcej sa strednej dĺžke života. V tabuľke 6 je porovnaný priemerný vek v jednotlivých mestských častiach Bratislavy k 31.12.2017. Priemerný vek v celom meste je 42 rokov.

Zdroj: Databáza DATAcube, máj 2018.

Tabuľka 6: Priemerný vek obyvateľstva k 31.12.2017 v mestských častiach Bratislavy²⁸

Priemerný vek 42 rokov a viac		Priemerný vek 40 – 42 rokov		Priemerný vek pod 40 rokov	
Lamač	44,6	Nové Mesto	41,9	Devínska Nová Ves	39,4
Staré Mesto	43,8	Petržalka	41,8	Devín	39,2
Dúbravka	43,3	Podunajské Biskupice	41,6	Rusovce	38,7
Ružinov	42,8	Vrakuňa	41,4	Čunovo	38,5
Rača	42,5	Karlova Ves	41,0	Jarovce	38,1
mesto Bratislava	42,0	Vajnory	40,7	Záhorská Bystrica	37,8

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza DATAcube, máj 2018.

Z demografického hľadiska sú hore uvedené skutočnosti o vekovej štruktúre, pôrodnosti a celkovom prírastku pozitívne, z hľadiska sociálnych služieb mestskej časti sú dôležité aj absolútne počty

²⁸ Priemerný vek je tu vypočítaný ako aritmetický priemer z údajov o veku obyvateľstva v databáze DATAcube ku dňu 31.12.2017 s pripočítaním polroka (+0,5). Presnejší údaj o priemernom veku sa odvíja od skutočného dátumu narodenia. Údaje uvedené v tabuľke sa môžu mierne líšiť od reálneho priemeru s odchýlkou +/- 0,2 percentuálneho bodu.

ľudí vo vyššom veku a seniorov a ich predpokladaný vývoj, pretože oni sú hlavnou skupinou potenciálnych poberateľov sociálnych služieb. V tabuľke 7 je zachytený vývoj troch vekových skupín v poslednom desaťročí.

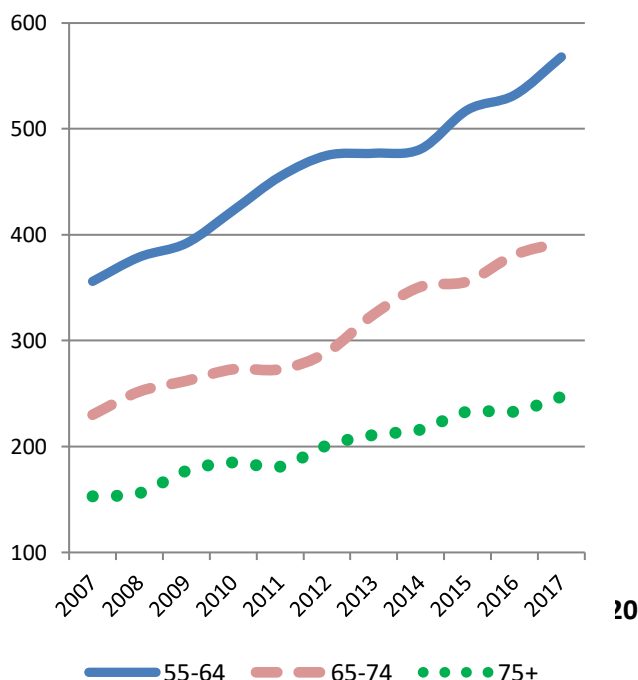
Tabuľka 7: Počet starších občanov v Záhorskej Bystrici podľa troch vekových skupín (osoby)

	veková kategória 55–64 (rozdiel oproti vlašajšku)	veková kategória 65–74 (rozdiel oproti vlašajšku)	veková kategória 75+ (rozdiel oproti vlašajšku)
2007	356 (+17)	230 (+9)	153 (-3)
2008	379 (+23)	252 (+22)	156 (+3)
2009	392 (+13)	262 (+10)	177 (+21)
2010	423 (+31)	273 (+11)	185 (+8)
2011	455 (+32)	273 (0)	181 (-4)
2012	475 (+20)	289 (+16)	201 (+20)
2013	477 (+2)	325 (+36)	211 (+10)
2014	481 (+4)	351 (+26)	216 (+5)
2015	518 (+37)	356 (+5)	233 (+17)
2016	532 (+14)	381 (+25)	233 (0)
2017	568 (+36)	393 (+12)	247 (+14)
Zvýšenie 2007–17 spolu	+ 212	+ 163	+ 94

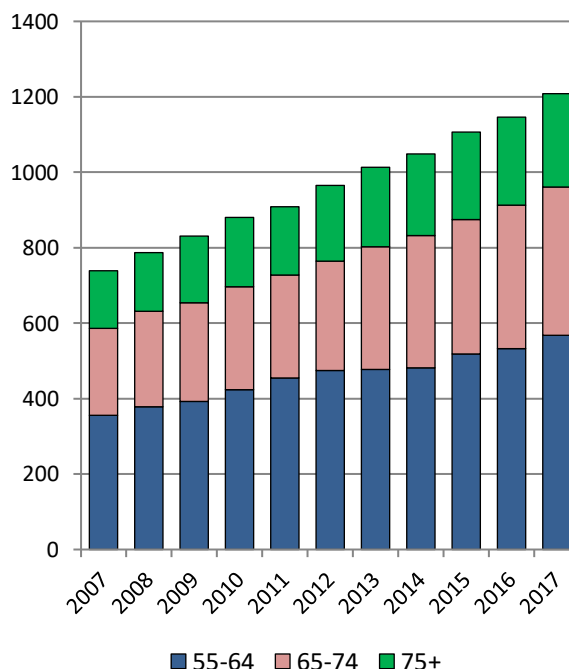
Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza DATAcube, máj 2018.

Všetky skupiny vekovo starších občanov od roku 2007 do roku 2017 narástli. Napríklad občanov starších ako 65 rokov je v roku 2017 viac o 257 než v roku 2007. Z hľadiska sociálnych služieb pre seniorov bude starnutie populácie predstavovať výzvu nielen pre Záhorskú Bystricu. Rovnaký trend je pozorovaný aj v ostatných bratislavských mestských častiach. Podľa tabuľky sa najvýraznejšie zvýšil počet občanov vo veku okolo dôchodkového veku. Do vekovej kategórie 55–64 sa posunuli populačne silné ročníky, ktoré o desať rokov budú v kategórii 65–74 ročných. V grafoch 3 a 4 je znázornený vývoj troch vekových skupín za desať rokov graficky.

Graf 3: Vývoj veľkosti troch vekových skupín obyvateľstva 2007–2017 (v počte osôb)

Graf 4: Vývoj obyvateľstva vo veku nad 55 rokov 2007–2017 (počet osôb)

Zdroj: Štatistický úrad SR, Databáza DATAcube, máj 2018.

Celková populácia mestskej časti Záhorská Bystrica má podiel na populácii Bratislavy 1,20 %. Zo skutočnosti, že mestská časť má najnižší vekový priemer vyplýva, že podiely jednotlivých vekových kategórií na mestskej populácii sa budú líšiť. Konkrétne, podiel seniorov z mestskej časti Záhorská Bystrica (vek 65+) na celkovej populácii v seniorskom veku Bratislavy je nižší, len 0,85 %²⁹. Na jedného seniora v Záhorskej Bystrici pomerovo pripadá 117 seniorov v ostatných mestských častiach. Analogicky, jeden aktuálny alebo budúci prijímateľ sociálnej služby z tejto mestskej časti (napr. klient zariadenia pre seniorov) pripadá na 117 prijímateľov tejto sociálnej služby z ostatných mestských častí. Tento pomer je zaujímavý z hľadiska odhadovania budúcej potrebnej kapacity sociálnych služieb v meste, keďže klienti zariadenia pre seniorov zo Záhorskej Bystrice sa momentálne umiestňujú do zariadení v iných mestských častiach.

2.3 Prognóza a závery

V poslednom období je ročne v mestskej časti v priemere 60 narodených a 35 zomretých. Prírodný prírastok aspoň v počte 20 osôb za rok bude pokračovať v ďalšej dekáde. Negatívne migračné saldo nie je pravdepodobné. Ak migrácia do mestskej časti ustane (čo je nepravdepodobné), na začiatku roka 2024 bude mať mestská časť okolo 5 400 a o päť rokov neskôr, na začiatku roka 2029, zhruba 5 500 obyvateľov. Pri zmiernenom tempe migrácie (okolo +100 ročne) bude mať mestská časť na začiatku roka 2024 okolo 6 000 a na začiatku roka 2029 okolo 6 500 obyvateľov. Pri zachovaní alebo len pozvoľnom znižovaní tempa migrácie do mestskej časti tu bude zhruba 6 300 obyvateľov v roku 2024 a okolo 7 500 obyvateľov v roku 2029.

Relatívne nízky súčasný priemerný vek obyvateľstva pod 38 rokov už pravdepodobne narazil na svoje limity a bude sa v nasledujúcej dekáde mierne zvyšovať. Pre udržanie nízkeho priemerného veku by muselo každoročne rodiť viac detí alebo by musela pokračovať migrácia stále mladších osôb alebo rodín.

Ľudí v seniorskom veku bude neustále pribúdať. Trend lineárneho rastu zrejmy z grafov 3 a 4 bude pokračovať. Vzhľadom na predlžujúcu sa strednú dĺžku života sa budú do vyšších vekových kategórií posúvať populačne silnejšie ročníky, bez výraznejšieho prirodzeného úbytku (spôsobeného úmrtiami). Predpoklad počtu starších obyvateľov obsahuje tabuľka 8.

Tabuľka 8: Odhad počtu starších občanov v Záhorskej Bystrici podľa troch vekových skupín

stav k	občania na sklonku produktívneho veku, vek 55-64	občania v poproduktívnom veku		
		vek 65-74	vek 75+	vek 65+ spolu
1.1.2024	700	500	310	810
1.1.2028	800	570	360	930

²⁹ Údaj vypočítaný zo zdrojov Štatistického úradu SR – Databáza DATAcube, máj 2018.

Z doterajšieho vývoja v mestskej časti týkajúceho sa poskytovaných sociálnych služieb a z uvedeneho trendu vývoja počtu seniorov sa dá predpokladať³⁰, že v rokoch 2018–2024 stúpne každoročne dopyt na pobytové zariadenie pre seniorov (zariadenie opatrovateľskej služby, zariadenie pre seniorov, príp. denný stacionár) o 0,5 až 1 osobu každoročne. Za predpokladu napĺňania národnej priority zotrvania klienta v domácom prostredí namiesto pobytového zariadenia je tento odhad na nižšej hranici, teda zvyšovanie dopytu o 0,5 osoby z mestskej časti každoročne.

Obdobne by mal stúpať každoročne dopyt na opatrovateľskú službu – o 0,5 až 1 osobu každoročne. Za predpokladu napĺňania národnej priority zotrvania klienta v domácom prostredí namiesto pobytového zariadenia je tento odhad na vyššej hranici, teda zvyšovanie dopytu po opatrovaní o 1 osobu z mestskej časti každoročne.

Keďže podobná situácia je v ostatných bratislavských mestských častiach, je treba očakávať jednoznačné zvyšovanie dopytu po zdravotnej starostlivosti a sociálnych službách v Záhorskej Bystrici a v meste Bratislava ako celok.

3. ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A AKTIVÍT MESTSKEJ ČASTI A INÝCH ORGANIZÁCIÍ V SOCIÁLNEJ OBLASTI

V tejto časti sa venujeme sociálnym službám, na ktoré vydáva rozhodnutie o odkázanosti mestská časť Záhorská Bystrica a zabezpečuje alebo môže zabezpečovať ich poskytovanie; subjektom poskytujúcim sociálne služby v územnom obvode mestskej časti, podporným opatreniam sociálnej politiky mestskej časti a miestnym iniciatívam občanov a občianskych združení v sociálnej oblasti.

3.1 Poskytovatelia sociálnych služieb v územnom obvode mestskej časti

Vybrané údaje o poskytovateľoch a poskytovaných sociálnych službách na území mestskej časti podľa centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb sú uvedené v tabuľke 9.

Tabuľka 9: Sociálne služby poskytované právnickými osobami so sídlom v mestskej časti Bratislava –Záhorská Bystrica podľa centrálného registra poskytovateľov

Názov, IČO, poskytovateľ	Sídlo	Sociálna služba			
		Druh	Rozsah	Forma	Kapacita
Bystrický prameň n. o. 45735891 neverejný poskytovateľ	Čsl. tankistov 137, 841 06 Bratislava	prepravná služba	neurčitý čas	terénna	
Nezisková organizácia opatrovateľka 42166691 neverejný poskytovateľ	Tatranská 34, 841 06 Bratislava	zariadenie opatro- vateľskej služby	určitý čas	ambulantná	9

³⁰ Predpoklad s použitím nasledovného odhadu z Komunitného plánu sociálnych služieb hlavného mesta SR Bratislavy: 5 % ľudí starších ako 65 rokov bude potrebovať služby v zariadeniach sociálnych služieb a 6-7 % bude potrebovať opatrovateľskú službu. Pozri s. 13 tohto komunitného plánu.

Nezisková organizácia opatrovatel'ka 42166691 neverejný poskytovateľ	Tatranská 34, 841 06 Bratislava ³¹	zariadenie opatro- vateľskej služby ³²	neurčitý čas	pobytová ročná	7
Nezisková organizácia opatrovatel'ka 42166691 neverejný poskytovateľ	Tatranská 34, 841 06 Bratislava	opatrovateľská služba	neurčitý čas	terénna	
Nezisková organizácia opatrovatel'ka 42166691 neverejný poskytovateľ	Tatranská 34, 841 06 Bratislava	prepravná služba	neurčitý čas	terénna	
Združenie GERION 37999958 neverejný poskytovateľ	Tešedíkova 91A, 841 06 Bratislava ³³	zariadenie opatro- vateľskej služby	určitý čas	pobytová ročná	8
Združenie GERION 37999958 neverejný poskytovateľ	Tešedíkova 91A, 841 06 Bratislava ³²	špecializované za- riadenie	neurčitý čas	pobytová ročná	14

Zdroj: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, máj 2018

V nasledujúcej časti predstavíme jednotlivé sociálne služby poskytované v mestskej časti.

3.2 Opatrovateľská služba

Mestská časť Záhorská Bystrica zabezpečuje poskytovanie opatrovateľskej služby od roku 2009. Pravidlá poskytnutia služby sú určené vo Všeobecnom záväznom nariadení č. 1/2010 o podmienkach poskytovania sociálnej pomoci v Mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica a jeho dodatkov č. 1 a 3. Opatrovateľská služba je hlavnou sociálnou službou, ktorej poskytovanie zabezpečuje mestská časť z hľadiska podielu v rozpočtovej položke na sociálne služby a sociálnu pomoc. Táto služba je v zmysle zákona terénna sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy, pri úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a pri základných sociálnych aktivitách a kontaktoch so spoločenským prostredím. Stupeň odkázanosti osoby je najmenej II podľa prílohy č. 3 zákona o sociálnych službách³⁴.

Mestská časť v súčasnosti zabezpečuje poskytovanie opatrovateľskej služby u neverejného poskytovateľa zapísaného v registri poskytovateľov sociálnych služieb, s ktorým má uzatvorené zmluvy na opatrovanie svojich občanov:

- **Nezisková organizácia opatrovatel'ka**, Tatranská 34, Bratislava – Záhorská Bystrica.
forma sociálnej služby: terénna

Počet prijímateľov služby bol za posledné roky bol v rozpätí 4 – 9 prijímateľov ročne. V súčasnosti službu prijímajú 4 občania; žiadny klient s rozhodnutím o odkázanosti nie je neuspokojený. V minulosti poskytovala opatrovateľskú službu pre mestskú časť aj ďalšia nezisková organizácia so

³¹ Adresa zariadenia: Čsl. Tankistov 7076/86, 841 06 Bratislava.

³² Názov zariadenia: Zariadenie opatrovateľskej služby - SLNKO.

³³ Adresa zariadenia: Námestie rodiny 1, 841 06 Bratislava.

³⁴ Zákon o sociálnych službách, § 41.

sídлом v inej mestskej časti, táto však žiaľ v súčasnosti ukončuje svoju činnosť vstupom do likvidácie. Klient – prijímateľ opatrovateľskej služby – platí za sociálnu službu poskytovateľovi 2,50 € za jednu hodinu poskytovanej služby, mestská časť uhradza 2,50 € za hodinu (rozdelenie úhrady je stanovené VZN v pomere 50% : 50%). Prijímateľmi služby sú v súčasnosti seniori.

V budúcnosti možno v Záhorskej Bystrici očakávať vyšší dopyt po službe ako je tomu v súčasnosti, čo by znamenalo pozitívny trend, pretože s kontinuálnym rozvojom opatrovateľskej služby sa v budúcnosti počíta v strategických dokumentoch celoštátnych aj regionálnych, kde je daný dôraz na podporu zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb. Finančne je služba nadimenzovaná na viac prijímateľov, cca 7–10 (rozpočet MČ na rok 2018 a prognóza do 2020), realizácia môže byť problematickejšou pre nedostatok kvalifikovaného personálu (opatrovateľky) u neverejných poskytovateľov.

Z porovnania vyplýva, že v Bratislave zabezpečujú opatrovateľskú službu z väčšej miery mestské časti; iba päť populáciou najmenších častí sa spolieha len na neverejných poskytovateľov³⁵:

- opatrovateľská služba, ktorú poskytujú zariadenia, ktorých zriaďovateľom je mestská časť: tri populáciou najväčšie samosprávy – Petržalka, Ružinov, Staré Mesto;
- opatrovateľská služba, ktorú pre mestské časti zabezpečujú neverejní poskytovatelia: päť populáciou najmenších mestských častí – Záhorská Bystrica, Rusovce, Jarovce, Devín, Čunovo;
- opatrovateľská služba, ktorú poskytujú mestské časti samé: všetky ostatné.

Z uvedeného prehľadu sa dá predpokladať, že výhľadovo môže nastať nutnosť poskytovať opatrovateľskú službu aj mestskou časťou Záhorská Bystrica (namiesto alebo popri neverejných poskytovateľoch). Časový horizont tejto skutočnosti však pravdepodobne presahuje obdobie tohto komunitného plánu.

3.3 Zariadenie opatrovateľskej služby

Podľa Štatútu hlavného mesta SR Bratislavy mestská časť poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby v zariadení opatrovateľskej služby. V mestskej časti sú dve neverejné zariadenia opatrovateľskej služby:

- **Nezisková organizácia opatrovateľka**, Tatranská 34, Bratislava – Záhorská Bystrica
forma sociálnej služby: ambulantná (kapacita 9 miest)
forma sociálnej služby: pobytová – ročná (kapacita 7 miest)
- **Združenie GERION**, Námestie rodiny 1, 841 06 Bratislava – Záhorská Bystrica
forma sociálnej služby: pobytová – ročná (kapacita 8 miest)

Klientmi zariadení sú obyvatelia rôznych mestských častí Bratislavy a iných obcí, nielen občania Záhorskej Bystrice. GERION v súčasnosti poskytuje službu trom občanom mestskej časti; toto združenie požiadalo začiatkom roka 2018 mestskú časť Záhorská Bystrica o príspevok na prevádzku

³⁵ Register poskytovateľov sociálnych služieb.

podľa Zákona o sociálnych službách (vo výške 738 € štvrťročne za t. č. dvoch klientov). Združenie GERION v Záhorskej Bystrici prevádzkuje aj špecializované zariadenie (pre fyzické osoby ktorých stupeň odkázanosti je najmenej V a majú zdravotné postihnutie). Kapacita zariadení je momentálne naplnená. Nezisková organizácia opatrovateľka prevádzkuje zariadenie opatrovateľskej služby ambulantného typu od roku 2010, k tomu v roku 2017 pribudlo zariadenie pobytové. Z klientov pobytového zariadenia je momentálne jeden občan Záhorskej Bystrice, z klientov ambulantnej služby sú to traja občania. Rozsah a forma poskytovanej sociálnej služby v zariadení opatrovateľskej služby ambulantného typu je podobný sociálnej službe denný stacionár (a niekedy sa zamieňa za ňu). Kapacita zariadení je momentálne takmer naplnená (1 voľné miesto). Podľa zákona o sociálnych službách sa v zariadení opatrovateľskej služby sa poskytuje sociálna služba na určitý čas plnoletej fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, ak jej nemožno poskytnúť opatrovateľskú službu. V zariadení opatrovateľskej služby sa okrem pomoci pri odkázanosti poskytuje tiež sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť, ubytovanie a stravovanie³⁶.

3.4 Denný stacionár pre seniorov

Podľa Štatútu hlavného mesta SR Bratislavy mestská časť poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby v zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári. V dennom stacionári sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a je odkázaná na sociálnu službu v zariadení len na určitý čas počas dňa. V dennom stacionári sa podľa zákona neposkytuje ošetrovateľská starostlivosť, zabezpečuje sa však záujmová činnosť.

V Záhorskej Bystrici je malý dopyt po zariadení tohto typu. Potenciálni klienti služby denný stacionár navštevujú ambulantnú formu zariadenia opatrovateľskej služby neziskovej organizácie opatrovateľka (v súčasnosti traja). Na druhej strane, potrebu časti seniorov v mestskej časti po spoločných voľnočasových či komunitných aktivitách naplňajú kluby, záujmové združenia a pod., spadajúce pod kategóriu denné centrá. V Bratislave je denný stacionár (ako oficiálna sociálna služba) len v piatich mestských častiach. V iných mestských častiach stacionáre zriadené boli (verejné aj neverejné), avšak neskôr nastalo skončenie ich činnosti, najmä pre nezáujem a ekonomickú neefektívnosť. Ukazuje sa, že seniori navštevujú skôr denné centrá bez potreby prijímať sociálnu službu po priznaní odkázanosti na druh denného stacionára.

3.5 Zariadenie pre seniorov

Zariadenie pre seniorov je pobytové zariadenie, v ktorom sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej IV podľa prílohy č. 3 zákona sociálnych služieb, alebo fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov. Podľa Štatútu hlavného mesta SR Bratislavy odkázanosť občana na túto sociálnu službu posudzujú mestské časti. V Bratislave je v súčasnosti 22 zariadení pre seniorov³⁷. Sedem z nich je rozpočtovými organizáciami mesta Bratislavy, v dvoch zariadeniach je poskytovateľ služby

³⁶ Zákon o sociálnych službách, § 36.

³⁷ Pozri Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb.

subjekt založený Bratislavským samosprávnym krajom, dve zariadenia sú príspevkovými organizáciami a deväť zariadení prevádzkujú neverejní poskytovatelia. Len dve z mestských častí majú svoje zariadenie pre seniorov ako vlastnú rozpočtovú organizáciu, a to Staré Mesto a Ružinov.

Záhorská Bystrica vydala v roku 2017 jedenásť rozhodnutí o odkázanosti na túto sociálnu službu, v roku 2018 (do mája) osem rozhodnutí. Klienti sú umiestňovaní do zariadení v rámci Bratislavy, prípadne čakajú na začiatok poskytovania služby. Najbližšie zariadenia sú v Dúbravke (Domov jesene života, Hanulova 7 a Domov pri kríži, Pri kríži 26; tiež jeden neverejný poskytovateľ – HESTIA, n.o., Bošáňho 2), v Lamači (Domov seniorov Lamač, Na barine 5) a v Stupave (Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Kaštieľ, Hlavná 13 – zriaďovateľ BSK).

Komunitný plán sociálnych služieb Bratislavy aj komunitné plány niektorých mestských častí sa venujú problematike poskytovania služby v zariadeniach pre seniorov, keďže v súčasnosti je dopyt po službe veľký a v niektorých zariadeniach sú dlhé poradovníky. Rozvoj sociálnych služieb pre túto sociálnu skupinu je nevyhnutný. Dve mestské časti majú vlastné zariadenia pre seniorov, čím vytvárajú priestor, aby kapacity ostatných zariadení ostali k dispozícii pre iné mestské časti. Analýza ukázala, že v bratislavských mestských častiach rozpočet pre sociálnu oblasť predstavuje 2–5 % z celkového ročného rozpočtu. Na strane druhej, v dvoch mestských častiach, ktoré z rozpočtu pokrývajú náklady vlastných zariadení pre seniorov, je podiel rozpočtu na sociálnu oblasť až 10 % z celkového ročného rozpočtu³⁸.

V Záhorskej Bystrici je v súčasnosti pociťovaná malá alebo stredná potreba na zariadenie tohto typu. Mestská časť sa zameriava na iné formy sociálnych služieb pre seniorov (opatrovateľská služba, zariadenie opatrovateľskej služby – neverejní poskytovatelia). V horizonte jednej až dvoch dekád sa dopyt po zariadeniach v Bratislave bude enormne zvyšovať a mestské časti budú musieť problém vyriešiť, či už samostatne, alebo v spolupráci s mestom či samosprávnym krajom.

3.6 Odľahčovacia služba

Odľahčovacia služba je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá opatruje fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím podľa osobitného predpisu³⁹, ktorou sa poskytuje alebo zabezpečuje fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím sociálna služba počas obdobia, v ktorom fyzická osoba, ktorá opatruje, nemôže opatrovanie vykonávať. Cieľom odľahčovacej služby je umožniť človeku, ktorý opatruje, nevyhnutný odpočinok na účel udržania fyzického zdravia a duševného zdravia. Podľa Štatútu hlavného mesta SR Bratislavy zabezpečujú odľahčovaciu službu mestské časti. O túto službu nebol do roku 2017 záujem, v roku 2017 bola služba poskytnutá prvýkrát dvom obyvateľkám. Osoby s ťažkým postihnutím sú v rámci tejto služby umiestňované do zariadenia opatrovateľskej služby neziskovej organizácie Opatrovateľka v Záhorskej Bystrici.

3.7 Prepravná služba

Prepravná služba je podľa zákona sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím odkázanej na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom alebo fyzickej

³⁸ Časť z týchto výdavkov je priamo vykrytá príjmami, ktoré vznikajú z tejto činnosti (dotácie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, priame úhrady od klientov a pod.).

³⁹ Zákon č. 447/2008 Z. z. v znení neskorších predpisov.

osobe s nepriaznivým zdravotným stavom s obmedzenou schopnosťou pohybu po rovine alebo po schodoch a obmedzenou schopnosťou orientácie.

Prepravná služba je v mestskej časti občanmi využívaná. Prepravnú službu prevádzkuje v rámci služby *Senior taxi* nezisková organizácia Bystrický prameň n. o., založená v roku 2011 mestskou časťou Záhorská Bystrica a rímskokatolíckou farnosťou Záhorská Bystrica:

- **Bystrický prameň n. o.**, Čsl. tankistov 137, Bratislava – Záhorská Bystrica
forma sociálnej služby: terénna

Senior taxi je služba určená predovšetkým dôchodcom a zdravotne ťažko postihnutým občanom s trvalým pobytom v Záhorskej Bystrici. Môžu ju využívať aj ostatní občania Záhorskej Bystrice pre ktorých platí komerčný cenník. Senior taxi (nazývané aj sociálne taxi) využívajú ľudia najčastejšie na cesty do nemocnice, k lekárovi, na nákup a pod. Služba má už sedemročnú tradíciu, cieľová skupina je o nej dobre informovaná. V súčasnosti je výška zníženého poplatku hrazeného klientom pre cieľ cesty v Záhorskej Bystrici a Marianke 0,50 €, pre Lamač a Stupavu takisto 0,50 €, pre Borinku 1,50 € a pre iné časti Bratislavy 3,00 €. Od roku 2018 financuje mestská časť priamo mzdu vodiča (je jej zamestnancom), Bystrický prameň poskytuje vozidlo a pohonné látky.

Prepravnú službu prevádzkuje aj druhá nezisková organizácia, ktorej zázemie je v Záhorskej Bystrici, ale cieľovou skupinou sú všetci odkázaní občania v bratislavskom kraji:

- **Nezisková organizácia opatrovatel'ka**, Tatranská 34, Bratislava – Záhorská Bystrica
forma sociálnej služby: terénna

Služba je určená seniorom, ťažko zdravotne postihnutým občanom s obmedzenou hybnosťou a imobilným občanom, ktorým preprava spôsobuje problémy. Špeciálne upravené vozidlá prepravujú aj osoby s invalidným vozíkom. Prevoz sa dá vybaviť na ktorúkoľvek hodinu (možná obsluha 24 hodín denne).

3.8 Komisia sociálnych vecí a zdravotníctva a referát sociálnych vecí, zdravotníctva a školstva

So zvyšovaním počtu obyvateľov a so súvisiacim rozvojom mestskej časti Záhorská Bystrica vzrastá potreba preventívnych, rozvojových a monitorovacích aktivít v sociálnej oblasti. Sociálna politika je jednou z priorít mestskej časti, z tohto dôvodu bola mestskou časťou začiatkom roka 2011 zriadená Komisia sociálnych vecí, zdravotnícka a kultúry, ktorá bola neskôr, v tom istom roku, rozdelená na dve samostatné komisie, na Komisiu kultúry a Komisiu sociálnych vecí a zdravotníctva.

Komisia sa na pravidelných zasadaniach a zaoberá sociálnou a zdravotníckou problematikou občanov, napomáha skvalitneniu a rozširovaniu starostlivosti o občanov v krízovej sociálnej situácii a zdravotne postihnutých občanov, koordinuje činnosť sociálne zameraných organizácií a charitatívnych iniciatív, prijíma stanoviská o aktuálnych otázkach, vyjadruje sa k žiadostiam a navrhuje sociálnu výpomoc pre sociálne slabých občanov. V súčasnosti má komisia sedem členiek a jedného člena z rôznych profesijných oblastí a oblastí spoločenského života v Záhorskej Bystrici. Komisia plní funkciu aj v rámci prevencie a vyhľadáva občanov v núdzi, ktorí potrebujú sociálnu pomoc.

Na miestnom úrade vykonáva činnosť Referát sociálnych vecí, zdravotníctva a školstva, ktorý má v kompetencii tiež matriku. Tieto agendy zabezpečuje jedna pracovníčka miestneho úradu.

3.9 Ďalšie činnosti samosprávy v oblasti sociálnej pomoci

Záhorská Bystrica prispieva na stravovanie nepracujúcim dôchodcom. Príspevok vo výške 0,80 € na obed sa poskytne dôchodcovi pri dôchodku do sumy 480 €. Dôchodca, poberajúci dôchodok nad sumu 480 € si hradí plnú hodnotu obeda t. j. vo výške 3,20 € za obed (cena obeda + dovoz priamo do domácnosti). V súčasnosti je v evidencii 19 odberateľov obedov – dôchodcov. Z nich 13-tim MČ prispieva na každý obed sumou 0,80 € a jednému uhradza celú sumu (3,20 €). Pri narodení dieťaťa obyvateľom Záhorskej Bystrice miestny úrad daruje rodičovi príspevok 100 € bez ohľadu na výšku príjmu rodičov.

Mestská časť poskytuje jednorazové dávky sociálnej pomoci (zdravotne postihnutým občanom, nezamestnaným v núdzi, pre rodiny s deťmi so zlou finančnou situáciou, pohrebné, príspevok imobilnému občanovi) podľa pravidiel stanovených v Zásadách priznávania dávok sociálnej pomoci občanom mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica, platných od 1. 1. 2018. Pri poskytovaní sociálnej dávky sa prihliada na príjmové a majetkové pomery žiadateľa. V rokoch 2015 – 2017 boli výdavky na všetky opatrenia sociálnej pomoci (okrem opatrovateľskej služby) v priemere 18,5 tisíc eur ročne, z toho 5-tisíc eur na starostlivosť o seniorov vrátane príspevku na stravovanie, 6-tisíc eur na dávky sociálnej pomoci a príspevky na pohrebné, 8-tisíc eur na príspevky pri narodení dieťaťa.

3.10 Lokálne mimovládne organizácie, podporné aktivity pre ľudí v zrelom veku a seniorov a dotácie mestskej časti

V mestskej časti Záhorská Bystrica dlhodobo vyvíjajú rôzne aktivity seniori v rámci organizovanej činnosti svojho **Klubu dôchodcov**. Vznikol ešte v minulom režime, v roku 1988, s cieľom napĺňať potreby v oblasti kultúrneho a spoločenského života seniorov. V súčasnosti je stále veľký záujem o členstvo v klube dôchodcov, jeho členskú základňu tvorí viac ako dvesto členov. Klub svoju činnosť vykonáva podľa stanoveného plánu, keďže nezabezpečuje každodennú prevádzkovú činnosť. Jeho prioritou sú najmä tradičné veľké sviatočné podujatia, ktoré sú pre svoj obsah a slávnostné zameranie najviac príťažlivé a je o nich najväčší záujem. Klub dôchodcov v Záhorskej Bystrici organizuje tiež kultúrno-poznávacie, pútnické, relaxačno-rehabilitačné zájazdy, rekreačné pobyty, pohybové aktivity, výlety do prírody a návštevy divadelných predstavení. Na vybrané podujatia organizované klubom dôchodcov finančne prispieva mestská časť zo svojho rozpočtu.

V roku 2012 vzniklo v Záhorskej Bystrici občianske združenie s aktivitami vo vzdelávacej a sociálnej oblasti **Pozitívum v nás**. Okrem športových aktivít pre obyvateľov zahájilo združenie sériu prednášok v rámci tzv. Akadémie tretieho veku. Prednášky sú zamerané jednak na praktické témy v oblasti zdravia, spotrebiteľského a daňového práva a tiež na vedecko-populárne témy. Niektoré stretnutia spojené s diskusiou sú venované histórii, súčasnosti a rozvoju mestskej časti Záhorská Bystrica. Mestská časť poskytuje združeniu každoročne dotáciu.

Miestny spolok Slovenského červeného kríža organizuje bezpríspevkové odbery krvi, vianočnú burzu šatstva a iných predmetov a vyvíja rôzne aktivity v oblasti ochrany životného prostredia a pre rozvoj komunity. Vybrané podujatia sú podporené dotáciou od mestskej časti.

Občianske združenie **Hlas nádeje** Záhorská Bystrica prevádzkuje Materské centrum blahoslavenej sestry Zdenky s cieľom vytvárať pre rodičov priestor, kde by si so svojimi deťmi oddýchli, zahráli sa a načerpali nové sily. Mestá časť poskytuje združeniu dotáciu.

V roku 2011 bola z iniciatívy rímskokatolíckej farnosti Záhorská Bystrica a samosprávy mestskej časti založená nezisková organizácia **Bystrický prameň n. o.**, poskytujúca verejnoprospešné služby vo viacerých oblastiach. Nezisková organizácia vznikla so zámerom spolupráce a účelného partnerstva obce a farnosti s cieľom komunitného rozvoja mestskej časti. V štatúte neziskovej organizácie sa uvádza, že je založená pre poskytovanie služieb obyvateľom bez ohľadu na ich náboženské vyznanie, svetonázor, farbu pleti, pohlavie či vek. Mestská časť poskytuje dotácie neziskovej organizácii na sociálnu prepravnú službu Senior taxi – v súčasnosti na nemzdové náklady, predtým aj na mzdu vodiča (ten je teraz zamestnancom miestneho úradu). Ďalšou aktivitou, v súčasnosti pozastavenou, je miesto prvého kontaktu pre občanov, ktoré má za cieľ fungovať ako zdroj potrebných informácií pre obyvateľov a sprostredkovať služby pre občanov, ktorí niečo potrebujú alebo si nevedia s niečím sami poradiť. Bystrický prameň zriadil aj chránené pracovisko (jeden zamestnanec na kombinované administratívno-kancelárske činnosti)⁴⁰. Bystrický prameň n. o. mal a má potenciál na to, ako inštitucionálne zastrešiť rôzne projekty v prospech komunity mestskej časti a získavať na ne zdroje z grantov, dotácií a darov, zapojiť do dobrovoľníckej činnosti obyvateľov a posilňovať súdržnosť komunity. Momentálne svoj potenciál naplňa len v obmedzenej miere; nosnou činnosťou je len služba Senior taxi (jej materiálo-technicko-administratívne zabezpečenie).

V mestskej časti sa nachádza **Diagnostické centrum mládeže**, špeciálne výchovné zariadenie výchovnej prevencie, ktoré vykonáva diagnostiku, terapeutickú a výchovnú starostlivosť o maloletých chlapcov vo veku 15–18 rokov s kapacitou 30 miest. Je to štátna rozpočtová organizácia s právnou subjektivitou, zriaďovateľom ktorej je Okresný úrad v Bratislave.

V roku 2017 sa 18 mimovládnych organizácií poskytujúcich verejnoprospešné služby⁴¹ so sídlom v Záhorskej Bystrici uchádzalo o **2% z daní** (podiel zo zaplatenej dane právnických a fyzických osôb). Do 31.12.2017 získali v celkovej sume 80 412,32 eur. Najmenej z nich - 29,32 eur – bolo asigované pre Bystrický prameň n. o. Nízka získaná čiastka je prekvapujúca z hľadiska známosti organizácie v komunite, aj z hľadiska počtu zainteresovaných osôb na orgánoch a činnosti združenia. Trvalá udržateľnosť a rozvoj mimovládnych organizácií (vrátane tých, ktoré pôsobia v sociálnej oblasti) je podmienená ich viaczdrojovým financovaním. Záhorská Bystrica je vhodné miesto pre činnosť a aktivity mimovládnych organizácií v komunitnej a sociálnej sfére, vrátane ich čiastočného financovania z 2 % daní (relatívne vyššie príjmy obyvateľstva, a tým aj vyššie dane z príjmov).

3.11 Projekty v príprave, využitie bývalého učilišťa

⁴⁰ Zoznam chránených dielní a chránených pracovísk k 31.12.2017. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2018.

⁴¹ O dve percentá z dane sa môžu uchádzať len tie združenia, nadácie a iné právne formy neziskoviek, náplňou činnosti ktorých sú verejnoprospešné aktivity definované zákonom o dani z príjmov.

Vzhľadom na dynamický rozvoj mestskej časti sú v úvahách samosprávy nové projekty v oblasti sociálnych služieb. Okrem iniciatív neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, ktoré sú vítané, ide zo strany samosprávy najmä o možné využitie areálu a budov bývalého stredného odborného učilišťa energetického v Záhorskej Bystrici (ul. Donská 64) aj na poskytovanie sociálnych služieb v zariadení pre seniorov alebo v inom druhu zariadenia v spolupráci s Bratislavským samosprávnym krajom a inými subjektmi. Areál je v súčasnosti stále majetkom Bratislavského samosprávneho kraja a župa ho evidovala ako nadbytočný, s cieľom predaja. Zámerom, o ktorom prebiehajú rokovania je, aby areál prešiel do správy, nájmu alebo vlastníctva mestskej časti. Chátrajúce budovy by mali opäť slúžiť obyvateľom – je pociťovaná urgentná potreba na priestory pre školu, materskú školu, športoviská (v objekte je stará krytá plaváreň), priestory pre poskytovanie sociálnych služieb. Uvedené objekty môžu byť napokon využité pre prospech obyvateľov všetkých vekových kategórií, na čo je však nutný investor, resp. spolupráca mestskej časti s ostatnými samosprávnymi subjektmi (BSK a pod.). V roku 2018 (príp. 2019) by mohol zámer vyústiť do konkrétnych aktivít so začiatkom prvých fáz realizácie.

4. POŽIADAVKY PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

V mesiaci apríl 2018 bol realizovaný prieskum, ktorý sa zameriaval na spokojnosť so sociálnymi službami v Záhorskej Bystrici, na očakávanú potrebu sociálnych služieb v mestskej časti, zisťovali sa názory respondentov na otázku, ktoré sociálne služby chýbajú a bola možnosť zhodnotiť sociálne služby v mestskej časti ako celok, problémové oblasti a výhľad do budúcnosti.

Prieskum sa realizoval prostredníctvom dotazníka:

- 1. Poberáte nejaký druh sociálnej služby?**   Áno - Nie
Ak áno, uveďte druh sociálnej služby .....
- 2. Ste spokojný(á) s poskytovanou sociálnou službou ?**   Áno - Nie
- 3. Ako hodnotíte dostupné sociálne služby v Záhorskej Bystrici ?**
Zakrúžkujte známku, hodnotenie ako v škole – 1 až 5
- a. Zariadenie pre seniorov (domov dôchodcov)
1 výborne 2 uspokojivo 3 menej uspokojivo 4 málo uspokojivo, ale dostatočne 5 nedostatočne
- b. Zariadenie opatrovateľskej služby
1 výborne 2 uspokojivo 3 menej uspokojivo 4 málo uspokojivo, ale dostatočne 5 nedostatočne
- c. Terénna opatrovateľská služba
1 výborne 2 uspokojivo 3 menej uspokojivo 4 málo uspokojivo, ale dostatočne 5 nedostatočne
- d. Prepravná služba - sociálny taxík
1 výborne 2 uspokojivo 3 menej uspokojivo 4 málo uspokojivo, ale dostatočne 5 nedostatočne
- e. Denné centrum pre seniorov - klub dôchodcov
1 výborne 2 uspokojivo 3 menej uspokojivo 4 málo uspokojivo, ale dostatočne 5 nedostatočne

4. Aké sociálne služby podľa Vás v Záhorskej Bystrici chýbajú?

Zakrúžkujte v zozname

- nocľaháreň
- útulok pre bezdomovcov
- denné centrum pre dospelých
- zariadenie núdzového bývania
- jedáleň
- práčovňa
- stredisko osobnej hygieny
- sociálna služba na podporu rodiny s deťmi
- iné: .....

5. Prípadné ďalšie postrehy, hodnotenie, návrhy na zlepšenie a pod., týkajúce sa sociálnych služieb v Záhorskej Bystrici

Anketový lístok bol distribuovaný starším ľuďom a seniorom v mestskej časti a v podobe webového formulára bol dostupný na internetovej stránke mestskej časti zahorskabystrica.sk. Bolo zozbieraných 39 vyplnených dotazníkov (papierových aj on-line) od seniorov aj občanov v produktívnom veku.

4.1 Spokojnosť so sociálnymi službami a ich hodnotenie

Deväť respondentov označilo, že prijímajú alebo prijímali sociálnu službu (konkrétne uvedené: rozvoz obedov, opatrovateľská služba). Traja respondenti majú priamu skúsenosť so sociálnou službou pre blízkeho rodinného príslušníka. Všetci sú s poskytovanou službou spokojní (16 odpovedí áno - spokojní, žiadna odpoveď nie - nespokojní). Na otázku o spokojnosti odpovedali aj tí, ktorí službu priamo nepoberajú.

Respondenti mali možnosť ohodnotiť dostupné sociálne služby na známku na škále 1 (výborne) až 5 (neuspokojivo). V tabuľke 10 sú sumarizované výsledky hodnotenia.

Tabuľka 10: Hodnotenie sociálnych služieb v Záhorskej Bystrici (% respondentov ktorí ohodnotili známku 1-5, a vypočítaná priemerná známka)⁴²

	1 = výborne	2 = uspokojivo	3 = menej uspokojivo	4 = málo uspo- kojivo, ale dostatočne	5 = nedostatočne	neviem, neodpo- vedal/a	priemerná známka
Pobytové zariadenie pre seniorov	18 %	28 %	5 %	-	5 %	44 %	2,0

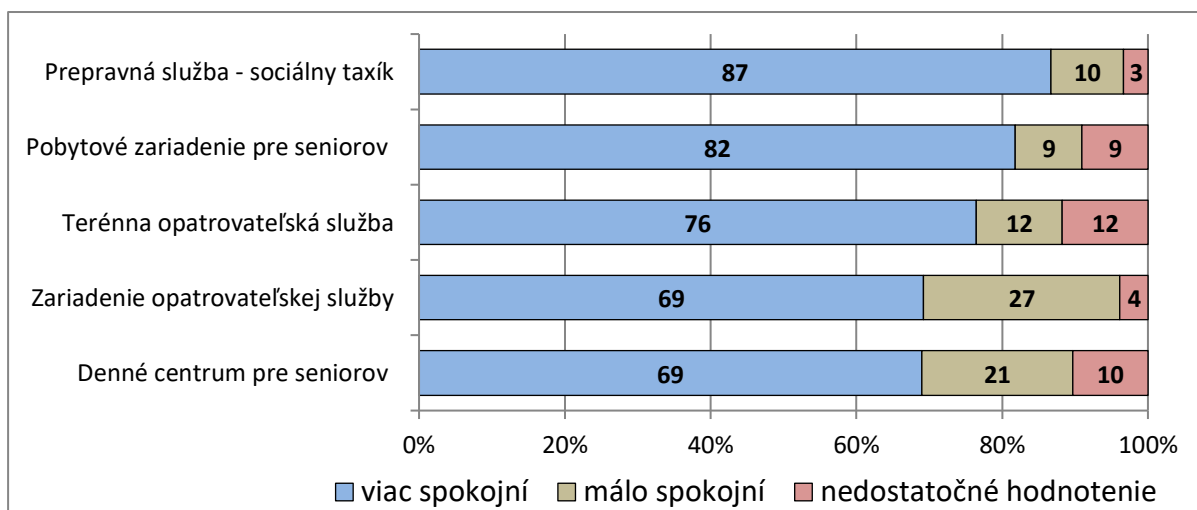
⁴² Priradenie druhov sociálnych služieb z výskumných otázok k poskytovateľom v mestskej časti:
 Pobytové zariadenie pre seniorov: Združenie GERION a Nezisková organizácia opatrovateľka,
 Zariadenie opatrovateľskej služby: Nezisková organizácia opatrovateľka,
 Terénna opatrovateľská služba: Nezisková organizácia opatrovateľka,
 Prepravná služba - sociálny taxík: Bystrický prameň n.o.,
 Denné centrum pre seniorov: Klub dôchodcov.

Zariadenie opatrovateľskej služby	15 %	31 %	13 %	5 %	3 %	33 %	2,2
Terénna opatrovateľská služba	10 %	23 %	3 %	3 %	5 %	56 %	2,3
Prepravná služba - sociálny taxík	38 %	28 %	5 %	3 %	3 %	23 %	1,7
Denné centrum pre seniorov - klub dôchodcov	33 %	17 %	8 %	8 %	8 %	26 %	2,2
Spolu všetky služby	23,1 %	25,7	6,6 %	3,6 %	4,6 %	36,4 %	2,07

Zdroj: Prieskum miestneho úradu, apríl 2018.

Z tabuľky 10 je zrejmé, že takmer polovica respondentov vyjadrila úplnú alebo väčšiu spokojnosť so sociálnymi službami (známky 1 a 2), v priemere viac ako tretina respondentov nevedela hodnotiť sociálnu službu, jeden respondent z desiatich bol málo spokojný (známka 3 a 4) a jeden z dvadsiatich hodnotil službu ako nedostatočnú. V grafe 5 sú zobrazené hodnotenia z tých odpovedí, kde bola udelená známka.

Graf 5: Viac spokojní, málo spokojní a nedostatočné hodnotenie pre jednotlivú sociálnu službu v Záhorskej Bystrici – z tých, ktorí oznámkovali danú službu (v %)

Zdroj: Prieskum miestneho úradu, apríl 2018.

Poznámka: Zlúčené odpovede: známky 1 a 2 = viac spokojní, známky 3 a 4 = málo spokojní.

Sociálne služby v mestskej časti boli hodnotené v priemere známkou 2,07. Horšie hodnotenie bolo udelené skôr pre dôvod aktuálnej slabšej alebo úplnej dostupnosti služby než pre zlú kvalitu služby (napríklad prepravná služba: „volala som číslo, nikto mi nebral“ - uviedli to dvaja respondenti, je-

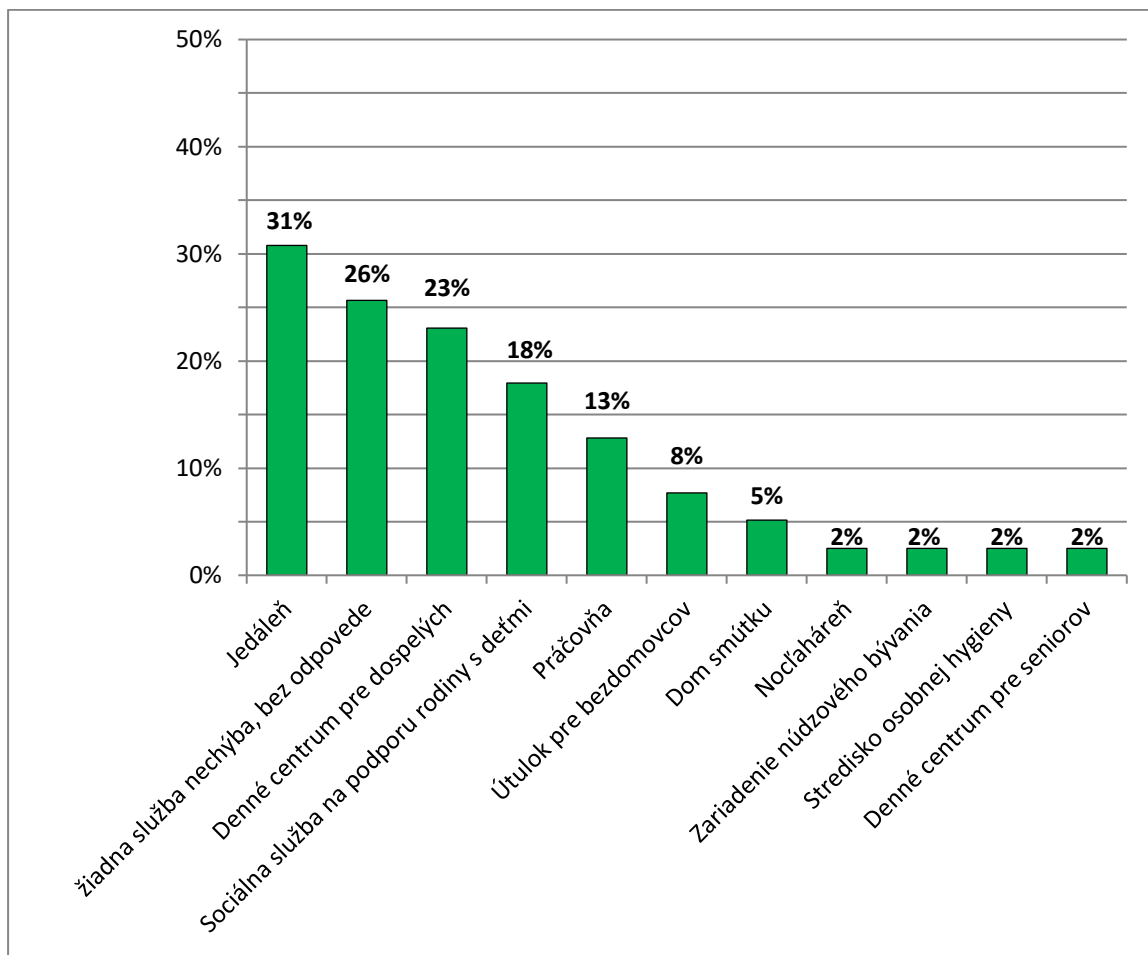
den z nich mal túto skúsenosť viackrát). Tí, čo priamo poberali sociálnu službu (dva prípady - opatrovateľská služba a pobytové zariadenie) hodnotili v otázke č. 3 danú službu známku 1 alebo 2. V odpovedi na otázku č. 2 „Ste spokojný(á) s poskytovanou sociálnou službou? “ nebola zaznamenaná žiadna negatívna odpoveď.

V grafe 5 je najväčšie nedostatočné percentuálne hodnotenie terénnej opatrovateľskej služby – v 12 percentách prípadov tých, ktorí ju hodnotili – v skutočnosti ide o dvoch respondentov. Väčšina respondentov nevedela túto službu ohodnotiť (56 %, porov. tabuľku 10). Najviac hodnotení známku 5-nedostatočne bolo priradených centru pre seniorov – klub dôchodcov, v počte 3 hodnotenia. Táto sociálna služba patrí medzi podporné služby bez priznaného stupňa odkázanosti, respondentom zrejme nevyhovovali aktivity alebo kolektív klubu, prípadne frekvencia stretnutí a nenašli alternatívu, ktorú by mohli využívať.

4.2 Aké sociálne služby podľa respondentov chýbajú

Respondenti v otázke č. 4 označovali jednu alebo viac sociálnych služieb, ktoré sú podľa nich v Záhorskej Bystrici potrebné ale chýbajú. Výsledky odpovedí sú zobrazené v grafe 6.

Graf 6: Potrebné sociálne služby pre Záhorskú Bystricu

Zdroj: Prieskum miestneho úradu, apríl 2018.

Poznámka: Respondenti mohli označiť viac služieb, preto súčet prevyšuje 100 %.

O jednotlivých chýbajúcich službách uvádzame informácie v nasledujúcom prehľade.

- Jedáleň: od roku 2018 sa zmenil dodávateľ obedov pre nepracujúcich dôchodcov. Obedy sú po novom distribuované rozvozom do domácností. Z prieskumu vyplýva, že niektorí seniori preferujú skôr spoločné stravovanie v jedálni ako vo svojom domácom prostredí.
- Denné centrum pre dospelých: podľa zákona o sociálnych službách sa v dennom centre sa poskytuje sociálna služba počas dňa fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek, fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím alebo nepriaznivým zdravotným stavom, rodičovi s dieťaťom alebo starému rodičovi s vnukom alebo vnučkou. Súčasnú možnosť pre dôchodcov sa stretávať (klub dôchodcov, červený kríž, ďalšie združenia) nie sú na dennej báze. Niektorí respondenti by si priali denné centrum s každodennou prevádzkou.
- Sociálna služba na podporu rodiny s deťmi: v zákone o sociálnych službách sú tieto služby pojednané v § 31 – § 33. Spravidla sa poskytujú terénou formou sociálnej služby alebo ambulatnou sociálnou službou mimo zariadenia. Vzhľadom na dynamický rozvoj mestskej časti a rast obyvateľstva môže nastať dopyt po týchto službách.
- Práčovňa: v mestskej časti nie je dostupná služba čistenia odevov. Časť respondentov by privítala túto službu, vo forme komerčnej čistiarne alebo práčovne.

- Útulok pre bezdomovcov: v mestskej časti sa vyskytol jeden prípad bezdomovectva. O osobe a jej životnej situácii má úrad a sociálna komisia vedomosť. Osobe môže byť poskytnutá pomoc v rámci príslušných zákonných nariadení.
- Dom smútku: do chýbajúcich služieb bolo dopísané respondentmi. Miestny dom smútku je v rekonštrukcii.
- Posledné štyri služby v grafe 6 boli označené za potrebné len v minimálnej miere.

4.3 Ďalšie hodnotenia respondentov a návrhy na zlepšenie

Dotazníkové hárky obsahovali názor o deficite niektorých služieb: „chýba čistiareň, obuvník“, „viac vybaviť zdravotné stredisko“; o slabom zapájaní sa do aktivít: „viac získavať mladých ľudí do červeného krížu“. Ďalšie podnety:

- „Určite nie zariadenie pre bezdomovcov. Podporme radšej mladšie rodiny, centrum voľného času, voľnočasové aktivity pre deti a mládež.“
- „Hľadať možnosti spojenia seniorov s deťmi, prípadne s mamičkami na materskej.“
- „Chýbajú hlavne terénni pracovníci, ktorí by mohli chodiť aspoň jedenkrát za deň na chvíľu navštíviť starých a chorých. Prípadne s nimi pobudnúť (na jednu hodinu denne – priniesť im nákup, prečítať noviny, porozprávať sa s nimi...).“
- „Mohla by sa vytvoriť nejaká činnosť pre osamelých dôchodcov, napr. mohli by niečo jednoduché vyrábať (napr. promo-predmety Záhorskej Bystrice, zlepovať obálky,...), a tak ich zapojiť u nich doma do činnosti, aby nemali pocit osamelosti.“

4.4 Zhodnotenie výsledkov prieskumu

Celkové hodnotenie stavu poskytovaných sociálnych služieb, ich dostupnosti v mestskej časti a kvality je dobré, s malými rezervami na zlepšenie. Napriek viacerým možnostiam pre dôchodcov na realizáciu v mestskej časti by časť z nich privítala väčšiu paletu aktivít, prípadne činnosti na dennej báze. Kvalita sociálnych služieb je presne definovaná kritériami v zákone o sociálnych službách a normami ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Vďaka prechodnému obdobiu v zákone sa kvalita sociálnych služieb bude záväzne hodnotiť od 1. septembra 2019 na centrálnej úrovni⁴³. Väčšie rezervy sa podľa dotazníkového zisťovania javia v oblasti dobrovoľníctva, terénnej sociálnej práce a charitatívnych činnostiach pre osamelých občanov.

5. KONCEPCIA ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V ZÁHORSKEJ BYSTRICI

Záhorská Bystrica patrí medzi bratislavské časti, ktorých rozvoj je v posledných rokoch značne ovplyvnený ekonomickým vývojom, zmenami v dopravnej infraštruktúre, výstavbou a migráciou

⁴³ Pozri: <http://www.teraz.sk/slovensko/b-ondrus-kvalita-socialnych-sluzieb/285629-clanok.html>

bratislavského obyvateľstva. Tieto fenomény priniesli mnohé pozitíva i výzvy, aj pre oblasť sociálnej politiky.

5.1 SWOT analýza

Za účelom prehľadného vyjadrenia výsledkov rozboru použijeme SWOT analýzu. Je to názov metódy, ktorá hodnotí silné stránky (S – angl. Strengths), slabé stránky (W – Weaknesses), príležitosti (O – Opportunities) a hrozby (T – Threats). Predmetom tejto SWOT analýzy je sociálna oblasť v mestskej časti ako celok.

Silné stránky

- Zvýšenie počtu neverejných poskytovateľov sociálnych služieb v mestskej časti za posledných 5 rokov a rozšírenie foriem a druhov nimi poskytovaných služieb.
- Rozvinuté aktivity pre dôchodcov – dlhoročná činnosť klubu seniorov a vzdelávacie a sociálne aktivity ďalších občianskych združení.
- Komisia sociálnych vecí a zdravotníctva na miestnom úrade. Členovia sa dobre orientujú v sociálnych potrebách obyvateľov.
- Nízka nezamestnanosť, silné ekonomicky aktívne obyvateľstvo, absencia sociálnych a ekonomických problémov, ktoré sa vyskytujú v iných obciach.
- Miestna samospráva si je vedomá svojich zákonných povinností v oblasti sociálnych služieb a naplňa ich.
- Dobrá demografická štruktúra obyvateľstva. Vekové skupiny obyvateľstva sú rozložené priaznivo.
- Dotácie samosprávy pre neziskové organizácie a občianske združenia.
- Celková spokojnosť obyvateľov so súčasným poskytovaním sociálnych služieb.

Slabé stránky

- Právna nestabilita spôsobená častými zmenami legislatívy, nejasnosť rozdelenia kompetencií a zdrojov financovania.
- Kapacita poskytovania terénnej opatrovateľskej služby je u neverejného poskytovateľa sídliaceho v mestskej časti naplnená.
- Heterogénna štruktúra obyvateľstva spôsobená migráciou – starousadlíci a prisťahovaní.
- V mestskej časti sa nenachádza penzión alebo zariadenie pre seniorov.
- Nezáujem dobrovoľníkov o aktivity v sociálnej sfére, resp. malý počet aktívnych jednotlivcov pôsobiacich v sociálnej oblasti.
- Nepostačujúci počet kvalifikovaných aj nekvalifikovaných zamestnancov, ktorí zabezpečujú poskytovanie sociálnych služieb, nedostatočné finančné ohodnotenie zamestnancov.
- Nedostatok finančných prostriedkov v rozpočte mestskej časti v prípade potreby zvýšenia rozsahu poskytovania sociálnych služieb pre občanov.
- Nedostatočné využívanie viaczdrojového financovania v sociálnej sfére všeobecne.

Príležitosti

- Využitie areálu a budov bývalého učilišťa na poskytovanie sociálnych služieb v zariadení pre seniorov alebo v inom druhu zariadenia v spolupráci so samosprávnym krajom a inými subjektmi.
- Mestská časť je vhodná lokalita pre projekty nových neverejných poskytovateľov sociálnych služieb.
- Aktívna spolupráca s Bratislavským samosprávnym krajom a mestom Bratislava.
- Výmena dobrých skúseností a spolupráca medzi okolitými obcami a mestskými časťami.
- Zvyšovanie zodpovednosti samosprávy za riešenie lokálnych problémov.
- Podporovanie svojpomocného riešenia miestnych problémov a podpora záujmu občanov o veci verejné.
- Nezisková organizácia Bystrický prameň naplňa svoj potenciál len v obmedzenej miere so šancou na rozvoj aktivít v budúcnosti.
- Zvyšovanie dĺžky dožitia a zlepšenie zdravotného stavu starších občanov, možnosť generáčného zaopatrenia v starobe: senior opatruje svojho rodiča seniora.
- Ekonomická prosperita a dobrá správa mesta a mestských častí môže naakumulovať financie pre rozvoj sociálnych služieb.

Ohrozenia

- Možný nepredvídaný a skokovitý nárast počtu občanov odkázaných na sociálne služby.
- Nedostatočná kapacita školských zariadení a zdravotná starostlivosť o deti.
- V prípade ďalšieho územného rozvoja sa môžu objaviť sociálne negatívne fenomény, ktoré mestská časť doteraz neriešila.
- Neschopnosť získavať financie z viacerých zdrojov občianskymi združeniami môže ohroziť ich aktivity pre sociálne odkázaných občanov.
- Územný rozvoj mestskej časti môže znamenať rôzne dilemy pre samosprávu, ktoré oblasti strategicky podporiť a rozvoj sociálnej oblasti sa môže dostať medzi druhoradé priority alebo podpora rozvoja sociálnej oblasti sa môže odsúvať na neskôr.
- Počet opatrovateliek pre opatrovateľskú službu sa môže znížiť alebo stagnovať.
- Ekonomicky aktívni a pracovne vyťažení občania nebudú ochotní alebo schopní opatrovať svojich rodičov odkázaných na cudziu pomoc v domácom prostredí.
- Zníženie dostupnosti služieb pre život všeobecne, nielen sociálnych a zdravotných.
- Odliv pracovníkov zo sociálnej sféry do iných oblastí alebo do zahraničia.

5.2 Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb v Záhorskej Bystrici

Pri formulovaní cieľov rozvoja v mestskej časti sa prihliada najmä na tri národné priority rozvoja sociálnych služieb zo štyroch⁴⁴:

- zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami komunity,

---

⁴⁴ Pozri s. 10-11 tohto komunitného plánu.

- podporiť prechod prijímateľov sociálnych služieb z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť,
- zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb.

Tieto priority sú konkretizované pre Záhorskú Bystricu vzhľadom na súčasný stav poskytovania sociálnych služieb, aktuálne potreby komunity a na očakávané trendy vývoja v troch cieľoch rozvoja sociálnych služieb na roky 2018–2024. Ciele rozvoja sociálnych služieb v mestskej časti:

Cieľ 1: Zvýšenie dostupnosti sociálnych služieb pre osoby v nepriaznivej sociálnej situácii.

Tento cieľ má mestská časť len v obmedzenej miere možnosť svojpomocne naplniť, ale môže dopomôcť aktivitami a opatreniami na jeho dosiahnutí.

Druh, forma sociálnej služby a cieľová skupina:

- zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, prepravná služba;
- pobytová forma v zariadení alebo terénna pri prepravnej službe;
- seniori a osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom.

Opatrenia a úlohy pre realizáciu cieľa:

- 1.1. Utvárať priaznivé podmienky pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb v mestskej časti.
- 1.2. Aktívne spolupracovať so samosprávnym krajom a s mestom Bratislava pri možnosti vybudovania zariadenia pre seniorov.
- 1.3. Pri strategických a investičných rozhodnutiach prihliadať vždy na sociálnu oblasť.
- 1.4. Zabezpečiť nepretržité poskytovanie prepravnej služby pre občanov.

Časový rámec s určením potrebnej kapacity:

Každoročne sa bude zvyšovať dopyt (t. j. počet odkázaných občanov, seniorov) na pobytové zariadenie v priemere o 0,5 osoby⁴⁵: 2018 – 10 osôb; 2019 – 10 osôb; 2020 – 11 osôb; 2021 – 11 osôb; 2022 – 12 osôb; 2023 – 12 osôb; 2024 – 13 osôb.

Finančné, personálne, prevádzkové, organizačné podmienky:

Financie primárne zo zdrojov mimo mestskej časti (samospráva vyššej úrovne, neverejní poskytovatelia); miestny úrad, vedenie mestskej časti a samospráva vyššej úrovne.

Cieľ 2: Posilniť starostlivosť o odkázané osoby v domácom prostredí.

Druh, forma sociálnej služby a cieľová skupina:

- opatrovateľská služba, denný stacionár, terénna sociálna práca;
- terénna forma, ambulantná forma;
- seniori a osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom.

---

⁴⁵ Pozri s. 21 tohto komunitného plánu.

Opatrenia a úlohy pre realizáciu cieľa:

- 2.1. Informovať občanov o sociálnych službách ktoré podporujú zotrvanie klienta v domácom prostredí.
- 2.2. Pri odkázanosti občana na opatrovateľskú službu mu zabezpečiť neverejného poskytovateľa služby.
- 2.3. V prípade nedostatku opatrovateľov zavedenie vlastnej opatrovateľskej služby v mestskej časti.
- 2.4. Monitorovať úroveň kvality poskytovania sociálnej služby, ktorých prijímatelia sú obyvatelia mestskej časti, najmä opatrovateľskej služby.

Časový rámec s určením potrebnej kapacity:

Každoročne sa bude zvyšovať dopyt po opatrovateľskej službe v priemere o 1 osobu⁴⁶: 2018 – 4 osoby; 2019 – 5 osôb; 2020 – 6 osôb; 2021 – 7 osôb; 2022 – 8 osôb; 2023 – 9 osôb; 2024 – 10 osôb.

Finančné, personálne, prevádzkové, organizačné podmienky:

Rozpočet mestskej časti na opatrovateľskú službu 25 000 eur ročne; miestny úrad.

Cieľ 3: Rozvoj komunitných aktivít v oblasti sociálnych služieb.

Druh, forma sociálnej služby a cieľová skupina:

- rôzne podporné služby a neinštitucionalizované aktivity;
- terénna forma, ambulantná forma;
- seniori, znevýhodnení a osamelí občania, rodiny s deťmi, verejnosť.

Opatrenia a úlohy pre realizáciu cieľa:

- 3.1. Pokračovať v podpore činností mimovládnych organizácií a občianskych združení v sociálnej oblasti.
- 3.2. Rozvoj spolupráce a podpora konkrétnych foriem činností aktívnych občanov mestskej časti.
- 3.3. Rozšírenie možností pre aktívne starnutie seniorov v oblasti vzdelávania, vzájomnej sociálnej interakcie a zdravého životného štýlu.
- 3.4. Podpora aktivít pre rodiny s deťmi a sociálnych služieb pre túto cieľovú skupinu.

Časový rámec s určením potrebnej kapacity:

Priebežne, bez kvantifikácie.

Finančné, personálne, prevádzkové, organizačné podmienky:

Dotácie lokálnym občianskym združeniam na projekty 10 000 eur ročne z rozpočtu mestskej časti; granty pre mimovládne neziskové organizácie alebo samosprávu, 2 % z dane; miestny úrad, občianske združenia, aktívni občania, dobrovoľníci.

5.3 Spôsob vyhodnocovania plnenia komunitného plánu sociálnych služieb

Za implementáciu, komunikáciu a monitoring plnenia komunitného plánu sociálnych služieb sú zodpovedné volené a výkonné orgány samosprávy. Komisia sociálnych vecí a zdravotníctva na miestnom úrade mestskej časti Bratislava – Záhorská Bystrica na svojom zasadnutí vyhodnotí plnenie tohto komunitného plánu sociálnych služieb minimálne raz za 12 mesiacov.

---

⁴⁶ Pozri s. 21 tohto komunitného plánu.

5.4 Podmienky a spôsob zmeny a aktualizácie komunitného plánu sociálnych služieb

Komunitný plán sociálnych služieb je možné meniť, dopĺňať a aktualizovať, ak tak vyplynie zo zákona o sociálnych službách, ak sa zmenia priority mestskej časti, ak nastane nová nevyhnutná potreba, ak mestská časť alebo iný subjekt získa mimoriadne finančné prostriedky na projekty presahujúce rámec tohto komunitného plánu, prípadne ak sa vyskytnú nové relevantné návrhy a podnety na poskytovanie sociálnych služieb v Záhorskej Bystrici od občanov, inštitúcií, poskytovateľov, členov zastupiteľstva, vedenia obce a miestneho úradu mestskej časti.

ZÁVER

Rozvoj sociálnej oblasti je možné dosiahnuť len prostredníctvom aktívnej účasti obyvateľov na komunitnom plánovaní a pri aktívnom zapojení všetkých zodpovedných subjektov do plnenia komunitného plánu sociálnych služieb. Ľudia by mali svoje potreby a požiadavky v oblasti poskytovania sociálnych služieb kontinuálne vyjadrovať, aby bola mestská časť schopná brať do úvahy skutočné potreby občanov. Predstavitelia samosprávy a poverené osoby sa budú v nasledujúcich rokoch snažiť o priebežné monitorovanie týchto požiadaviek, následné posudzovanie a realizovanie opatrení na zabezpečenie potrieb občanov v sociálnej oblasti. Komunitný plán predstavuje pre sociálnu oblasť usmernenie a stratégiu, ktorou sa chce mestská časť pre nasledujúce obdobie riadiť, pričom záväznosť tohto dokumentu je potrebné chápať v kontexte všetkých subjektov pôsobiacich na území mestskej časti.